

CATÀLEG DE MARQUES D'ÀMFORA DE BADALONA

Montserrat Comas

Cèsar Carreras

Universitat Autònoma de Barcelona

Les marques s'han ordenat en funció de l'origen de la producció de l'àmfora. Cada grup de segells s'ordena nominalment per la lletra que es considera inicial del *nomen* (en el cas dels *tria nomina*) o *cognomina*. En alguns casos, la lectura de la marca és hipotètica i, per tant, també la seva posició en el corpus.

Dins d'una família de segells marcada amb un número poden existir diverses variants, a les quals es fa referència a partir d'una lletra. Finalment, en tercera posició apareix un número que definiria el número d'exemplar d'aquella família de segells i variants. D'aquesta manera, la marca 1.b1 voldria indicar que pertany a la família de segells núm. 1 amb una variant *b* de la qual és el primer exemplar.

Altres abreviatures utilitzades en el corpus són:

Ref.: referència a altres corpus de marques en què aparegui aquesta família de segells.

LP (lloc de producció): terrisseria o terrisseries on s'ha documentat la producció de la família de segells.

Dat. (datació): datacions associades a la família de marques. Tant jaciments terrestres com subaquàtics, sense cap tipus de discriminació.

Tip. (tipologia): tipologia o tipologies d'àmfora a què pertany el segell.

Lect. (lectura epigràfica): proposta de lectura epigràfica del segell, a partir de la qual s'ordena en el catàleg.

Com. (comentari): comentaris sobre les característiques generals de la marca i la seva lectura, datació o distribució.

També hi ha una informació associada a cadascuna de les peces concretes, amb les seves corresponents abreviatures:

LT (lloc de la troballa): jaciment on es va trobar la marca que es descriu.

LC (lloc de conservació de la peça): museu o institució on està dipositada la peça actualment.

Pos. (posició): posició del segell dins de l'àmfora.

Dir. (direcció): direcció de lectura de la marca.

Rel. (relleu): relleu de la marca.

Estr. (estructura): estructura epigràfica de la marca en cas que hi hagi dificultats d'interpretació.

Bibl. (bibliografia): referències bibliogràfiques si la marca ha estat publicada amb anterioritat.

1. A

Ref.: Pascual, 1991, núm. 1; Comas, 1997, núm. 1.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Dat.: Angers, 10-20 dC; Badalona, 0-50 dC; 20-0 aC (carrer de Lladó); plaça de la Constitució, 10 (Badalona), primer quart del segle I dC; carrer del Correu Vell, 10 aC - 14 dC.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: A().

Com.: com moltes de les marques d'un únic caràcter, n'existeixen nombroses variants i possibles centres de producció. El fenomen de l'homonímia —presència d'una mateixa marca en diverses terrisseries— fa difícil d'assignar aquest segell a una terrisseria concreta, si bé hi ha dues candidatures properes, com són el forn del carrer de Montcada a la mateixa *Barcino* (Berni i Carreras, 2001, núm. 1) o Illa Fradera (Badalona). L'única cronologia de les 3 marques trobades a *Barcino* (carrers de Montcada, del Correu Vell i de la

Villa de la Sagrera) (Carreras, 2021) és del moment fundacional a Correu Vell (10 aC - 14 dC), per tant, un moment en què la vida a la colònia estava molt condicionada per la seva vinculació a *Baetulo*. La majoria de marques de la variant *a*, en cartel·la circular, són molt semblants, i podria suggerir que totes elles són de la terrisseria d'Illa Fradera.

De les marques A en cartel·la circular en Pascual 1 destaca la troballa de Dax i Mataró, a part de les moltes troballes de *Baetulo* i *Barcino*. Els exemplars dels derelictes de *Cap del Vol* i *Els Ullastres I* (Pascual, 1991; Geli *et al.*, 2024) són en marques de cartel·la triangular. També existeixen marques A en Dressel 3-2 tarraconenses amb una cronologia una mica més avançada.

1.a1)

LT: carrer de Fluvià, 6 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10999).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 11.

Com.: és una marca de petites dimensions en cartel·la circular i una cronologia primerenca d'època de Tiberi.

1.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 9809).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 12.

Com.: una altra marca de la mateixa factura que el segell 1.a1 amb les lletres de la A ben perfilades i angulosos.

1.a3)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-7450).

Dat.: primer decenni del s. I dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 13.

Com.: la cronologia de l'exemplar confirma aquesta datació antiga de la marca.

1.a4)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-5089).

Dat.: primera meitat del segle I dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 14.

1.a5)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-30).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

1.a6)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2848-1-17MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

1.a9)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2485-1-3MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular.

1.a7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5142-9MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular.

1.a10)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3208-118MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A - A.

Com.: cartella completament circular i doble segell. Hi ha diversos exemplars amb aquesta doble marca i en què ambdós segells es poden llegir perfectament. Per tant, no sembla una correcció, sinó que la doble marca sigui intencional.

1.a8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-7-4MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular.

1.a11)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5279-133MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A - A.

Com.: cartella completament circular i, novament, el doble segell.

1.a12)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3208-118MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A - A.

Com.: cartella completament circular i doble segell.

1.a13)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5279-133MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A - A.

Com.: cartella completament circular i doble segell.

1.a14)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2848).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular.

1.a15)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2158).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular amb la lletra amb una forma arrodonida.

1.a16)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5160-47MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular amb la lletra amb una forma arrodonida.

1.a17)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular i lletra molt esquemàtica, producte de la degradació.

1.a18)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3321-2).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular.

1.a19)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5248-112MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular.

1.a20)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5242-97MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular amb doble segell.

1.a21)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5242-97MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular amb doble segell.

1.a22)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-ILE5).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella ovalada, encara que preval la forma circular. És una mica diferent a la resta de marques documentades fins ara.

1.a23)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3519-114MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: la marca es llegeix molt malament i també es presenta amb una cartella lleugerament ovalada, com el segell anterior.

1.a24)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5142-138MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella circular amb la lletra molt erosionada.

Com.: cartella completament circular, malgrat que està trencada.

1.a25)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-76MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: A.
Com.: doble cartella circular.

1.a28)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-2163).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: A.

1.a26)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-76MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: A.
Com.: doble cartella circular.

1.a29)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-2447).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: A.

1.a27)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-2002-6-3MC).
Pos.: *in campana*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: A.

1.a30)

LT: plaça de la Constitució, 10 (Badalona), UE28, núm. 175.
LC: Museu de Badalona.
Dat.: primer quart del segle I dC.
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Com.: cartella circular.

1.a31)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-4-1MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella ovalada.

1.a32)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 2002.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-2002-3).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

1.b1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-13-3MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella ovalada allargada.

1.c1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2930-4-11MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: lletra A perfilada, diferent als segells de la variant *a*. Sembla que hi ha espai per a un segon caràcter, el qual no es troba degut a l'erosió.

1.c2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2149-77MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament circular.

1.d1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-2-10MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella rectangular de petites dimensions. No coneixem altres paral·lels amb aquest tipus de cartella.

1.e1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-2-10MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella rectangular allargada, potser la marca inclou més caràcters.

1.f1)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-8851).

Dat.: Claudi.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 15.

Com.: aquesta variant és especialment interessant per la seva cartella triangular, de la qual tenim alguns paral·lels ben datats. Així, a la *Gallia* en tenim un exemplar a Bordeus amb una cronologia del 30-1 aC (Berthault, 2009), i també a Castres (Laubenheimer, Séguier i Schmitt, 2005) i Port-la-Nautique (ANTEAS, 1993). Pel que fa als derelictes de *Cap del Vol* (10 aC - 5 dC) i *Els Ullastres I* (10 aC - 10 dC), els dos presenten la marca A amb una cartella triangular. A més a més, sembla que la pasta de les àmfores dels seus carregaments eren produccions badalonines (Geli *et al.*, 2024). Una darrera reflexió sobre aquesta variant està en relació amb la cronologia de les seves troballes, ja que són anteriors al canvi d'era o dels primers anys, a excepció de l'exemplar actual del carrer de Lladó, que segurament és residual en el seu context Claudi. D'acord amb aquestes datacions, potser la variant en cartella triangular era la més antiga de les variants del grup de segells A.

1.g1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2937).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A.

Com.: cartella completament quadrada.

2. OA

Ref.: Pascual, 1977, núm. 158; Comas, 1997, núm. 151-152; Berni i Carreras, 2013, núm. 1.

LP: Can Tintorer.

Dat.: Badalona, primera meitat del segle I dC; *Grand-Rouveau*, ca. 50 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: O() A().

Com.: és una marca de la qual disposem de 4 exemplars, i un d'ells, associat a la terrisseria de Can Tintorer, i preferentment a Dressel 2-4 (Badalona i derelictes de *Grand-Rouveau*) (Corsi-Sciallano i Liou, 1985). També hi ha una altra marca OA a Sant Crist (Mataró), un lloc que també era un centre productor ceràmic, incloent-hi àmfores. Encara resulta difícil la seva lectura, sobretot pel que fa a la O, que bé podria indicar *Officina*.

2.a1)

LT: solar Duran (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-11547).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]OA[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 154.

Com.: la marca del solar Duran es troba fragmentada pels dos costats, però la comparació amb els altres segells suggereix que es tractaria de la mateixa marqueta que té una cartella rectangular de petites dimensions.

3. CAQ

Ref.: Pascual, 1991, núm. 42; Comas, 1997, núm. 124.

LP: Can Cabot (Santa Eulàlia de Ronçana).

Dat.: Badalona, ca. 50 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: C() A() Q().

Com.: es tracta d'una marca identificada per Pascual (1977) com a procedent de Can Cabot, però que, malauradament, no es va localitzar a l'hora de fer el catàleg de la Laietània interior, per la qual cosa no es va incloure en el catàleg (Carreras, 2019). Comas (1997, núm. 124) en va trobar

un segon exemplar, que es considera que podria ser del Vallès.

3.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/95-179-217).

Dat.: ca. 50 dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CAQ.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 124.

Com.: la marca, encara que no està completa, es llegeix prou bé. El fet de tenir el paral·lel, dibuixat per Pascual (1991, núm. 42), mostra la seva similitud i que la lectura és correcta.

4. AE

Ref.: Berni i Carreras, 2013, núm. 6.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central; Sant Vicenç dels Horts.

Dat.: Sant Vicenç dels Horts, 43-68 dC.

Lect.: AE().

Com.: també es produeix a la terrisseria de Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 6), si bé són segells de dimensions més grans i característiques formals diferents. S'associen a la família de segells AEMV(*li*). La majoria de marques de Sant Vicenç es troben sobre àmfors Dressel 3-2 i amb una direcció retrògrada. Pel que fa a les d'Illa Fradera - Estació Badalona Central són del període 2, datats entre el canvi d'era i el 50 dC, i en direcció normal. Es pot associar a la marca AER de la mateixa terrisseria (vegeu en aquest catàleg el núm. 5). Sobre la lectura de la marca, sembla indicar el *nomen* o *cognomen* d'alguna *gens* local. Dins de les possibilitats d'identificar aquest possible *nomen*, l'epigrafia monumental propera ens proporciona el *cognomen* AEMILI, que es troba en *C. Mari Aemiliani* (Can Tunyí, IRC, I, 103; *Barcino*, IRC, IV, 43), *N. Aemiliani Dexter* (*Barcino*, IRC, IV, 36) o *L. Pedani Aemiliani* (*Barcino*, IRC, IV, 67).

4.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3739-16MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AE).

Com.: cartella circular amb lligadura AE, que segurament identifica el *nomen* del personatge.

4.a2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3002-121MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AE).

Com.: cartella circular.

4.a3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-3-14MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AE).

Com.: cartella circular.

4.a4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5279-134MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AE).
Com.: cartella circular.

4.a5)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-132MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (AE).
Com.: cartella circular.

4.a6)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-137MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (AE).
Com.: cartella circular.

4.a7)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-71MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (AE).
Com.: cartella circular.

4.a8)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-3358-32MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (AE).

4.a9)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-141MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (AE).
Com.: cartella circular.

4.b1)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-35MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (AE).
Com.: cartella rectangular.

4.b2)
LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).
LC: Museu de Badalona (VA-12-15-168-1).
Pos.: *in campana*.
Dir.: *retro*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Com.: a la mateixa àmfora apareix una altra marca, potser la mateixa.

5.a1) AER

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2848-1-7MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AE) (R?).

Lect.: AE() R().

Com.: es tracta d'una variant que inclou un altre caràcter que sembla una R inversa. S'interpreta que aquest darrer caràcter pertany a un altre nom i no pas al mateix AE.

4.b3)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-168-1).

Pos.: *in campana*.Dir.: *retro*.Rel.: *litt. extantibus*.

Com.: a la mateixa àmfora apareix una altra marca AE.

6. ALB

Ref.: Pascual, 1991, núm. 10; Berni i Carreras, 2013, núm. 8.

LP: Can Pedrerol.

Dat.: Can Pedrerol, 40-60 dC; *Sud-Lavezzi* 3, 1-15 dC; *Grand-Rouveau*, primera meitat del segle I dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: ALB(*ani*).

Com.: els segells produïts a Can Pedrerol (Castellbisbal) es presenten majoritàriament en cartel·les circulars (Berni i Carreras, 2013, núm. 8) i a vegades associades a d'altres segells com MAT. L'exemplar de Badalona està en una cartel·la rectangular.

6.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1012).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AL)B.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 121.

Com.: no es coneix el jaciment on es va trobar la marca, era part de la col·lecció del Museu.

5. AER

Inèdita

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Dat.: Badalona, període 2 (0-50 dC).

Lect.: AER().

Com.: sembla clarament associada a la marca AE (núm. 4 del catàleg) per la seva lligadura, però la presència d'un nou caràcter, la possible R, ens ha dissuadit de distingir-la com un altre grup. Existeix un segell AERI en una tipologia desconeguda a Londres (CIL, VII, 1331.7). Existeixen alguns *nomina* que comencen amb AER(*no*) o AER(*as*).

7. ALCO

Ref.: Pascual, 1991, núm. 12; Comas, 1997, núm. 122.

LP: Badalona?

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: ALCOB(*ini*).

Com.: és una marca poc coneguda fins ara, però que ja té alguns paral·lels en destins llunyans com el nou mercat (Monte Testaccio, Roma) (Contino *et al.*, 2013) o al golf de Fòs (Amar i Liou, 1984). Cap d'elles ens proporciona una datació, però totes les marques es troben en àmfores Dressel 3-2 tarraconenses.

7.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1003 *bis*).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AL)CO.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 122.

Com.: la marca de Badalona és idèntica a les del golf de Fòs i del nou mercat del Testaccio. Malauradament, la marca és part de la col·lecció del Museu però no se sap el lloc de troballa. Per tant, no sabem si estaria associada a alguna terrisseria local.

8. AMA

Ref.: Pascual, 1991, núm. 14; Comas, 1997, núm. 149.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Dat.: Illa Fradera, període 2 (0-50 dC).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: AMA(*ndi*).

Com.: es tracta d'una altra versió de la marca AMANDI, de la qual es coneixia una versió produïda a La Salut (Carreras, 2009a, núm. 6.1) i que s'havia documentat a *Barcino* (Berni i Carreras, 2001, núm. 4). La marca produïda a Estació Badalona Central és diferent només amb la lligadura AMA, que a vegades només es mostra com AM i a vegades apareix duplicada. És fàcil de confondre amb d'altres marques semblants, com MA, de Sant Vicenç dels Horts —associades a la marca SEC— i Can Pedrerol (Berni i Carreras, 2013, núm. 74).

De les marques definides com a MA, segurament el segell d'Allées de Tourny (Bordeus) (Laubenheimer i Watier, 1991, fig. 28) i la marca d'Empúries (Almagro, 1952, núm. 231) podrien ser en realitat la marca AMA de la terrisseria d'Estació Badalona Central. Precisament, la marca d'Empúries és especialment interessant perquè, a part d'una possible AM o AMA, l'altra marca associada és AMPH, de la qual és l'únic exemplar conegut.

Hi ha segells llegits com AM, únicament en Dressel 3-2, a Port-la-Nautique (Bouscaras, 1992), nou mercat del Testaccio (Roma) (Contino *et al.*, 2013), associat a la marca AT de Sant Vicenç dels Horts; *Sud-Lavezzi 3* (Corsi-Sciallano i Liou, 1985), datat entre 1-15 dC, associat a la marca ANT de Sant Boi de Llobregat; *Grand-Rouveau* (Corsi-Sciallano i Liou, 1985), datat *ca.* 50 dC o la *Chrétienne H* (Santamaria, 1984), datat entre el 15-20 dC i associat a PRI de Sant Vicenç dels Horts. Com es pot veure, hi ha possibilitats que la marca AM sigui una producció del Baix Llobregat i, per tant, que ens trobem amb un cas d'homonímia, amb una marca idèntica o molt similar produïda en dues terrisseries diferents.

8.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2930-4-19MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM).

Com.: cal destacar que es tracta d'una cartella quadrada.

8.a2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3215-1-23MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM) - (AMA).

Com.: una doble marca en cartel·la quadrada.

8.a3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3215-1-23MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA) - (AM).

Com.: doble marca en cartel·la quadrada.

8.a4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3739-1-24MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM) - (A?).

Com.: doble marca en cartel·la rodona; una de les marques sembla erosionada i només es veu la A.

8.a5)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3739-1-24MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (A?) - (AM).

Com.: doble marca en cartel·la rodona; una de les marques sembla erosionada i només es veu la A.

8.a6)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3871-1-18MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA).

Com.: única marca en què es poden llegir clarament les dues A, i la forma de fons de la M, per formar la lligadura AMA.

8.a7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5150-25MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA).

Com.: doble marca en cartella rodona, i una de les marques quasi esborrada completament.

8.a8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5291-22MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM).

Com.: única marca en cartella quadrada.

8.a9)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5291-22MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM).

Com.: única marca en cartella rodona.

8.a10)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-1518-20MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM) - A.

Com.: doble marca en cartella quadrada molt erosionada, en què una de les marques només dibuixa una A.

8.a11)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-1518-20MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: A - (AM).

Com.: doble marca en cartella quadrada molt erosionada, en què una de les marques només dibuixa una A.

8.a12)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3922-2-80MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA).

Com.: única marca en cartella quadrada, que sembla llegir-se com MA, però creiem que seria una versió de la mateixa marca.

8.a13)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3956-1-78MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA).

Com.: marca en cartella circular.

8.a14)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3956-2-79MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA).

Com.: marca en cartella circular.

8.a17)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3464).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA).

Com.: segell en cartella circular, en què no es llegeixen bé tots els caràcters.

8.a15)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5150-81MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA).

Com.: marca en cartella circular.

8.a18)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3306-19MC).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA).

Com.: marca en cartella quadrada.

8.a16)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3945-135MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA).

Com.: presència d'un grafit en forma de S associat al segell en cartella circular.

8.a19)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3519-114MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: AMA?

Com.: la marca es llegeix molt malament, fins i tot les traces semblen diferents. Cartella circular.

8.a20)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3877-3-42MC).

Pos.: *in pede*.
 Dir.: *retro*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: AMA.
 Com.: marca en cartella quadrada.

8.a21)
 LT: Estació Badalona Central.
 LC: Museu de Badalona (EBC-08-5160-2-105MC).

Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*
 Estr.: AM.

Com.: marca en cartella circular, de lectura difícil, també podria interpretar-se simplement com una M.

8.a22)
 LT: Estació Badalona Central.
 LC: Museu de Badalona (EBC-08-35MC).
 Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: AM.

Com.: marca en cartella quadrada, novament la lectura és difícil, i podria ser també una M.

8.a23)
 LT: Estació Badalona Central.
 LC: Museu de Badalona (EBC-08-3002-1-28MC).

Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: AM + AM.

Com.: doble marca en cartella rodona.

8.a24)
 LT: Estació Badalona Central.
 LC: Museu de Badalona (EBC-08-3002-1-21MC).

Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: AM + AM.
 Com.: doble marca en cartella rodona.

8.a25)
 LT: Estació Badalona Central.
 LC: Museu de Badalona (EBC-08-5038-ILE1).

Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: AM?
 Com.: marca en cartella rodona, molt mal-mesa.

8.a26)
 LT: Estació Badalona Central.
 LC: Museu de Badalona (EBC-08-3215).

Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: AM?
 Com.: marca en cartella quadrada.

8.a27)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 9881).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM) (AM).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 149.

Com.: marca doble en cartella rodona. És una peça de la col·lecció del Museu i no es coneix el jaciment d'on ve.

8.a28)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 9881).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM) (AM).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 149.

Com.: marca doble en cartella rodona. És una peça de la col·lecció del Museu i no es coneix el jaciment d'on ve.

8.a29)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-123-MC).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA)[...]

Com.: marca fragmentada, en què apareix només la possible lligadura AMA.

8.a30)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 2002.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-2002-2).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM?).

8.b1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2002-1-84MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA) S(AT).

Lect.: AMA() SAT(*urnini*).

Com.: es tracta d'un segell compost en què apareix la lligadura (AMA) com en la variant 8a, i s'afegeix l'abreujament de S(AT), que podria identificar el nom de *Saturio* o *Saturnini*. Existeixen alguns exemples del *cognomen Saturnini* a *Barcino* com L.AEMILI SATVRNINI (IRC, IV, 10) o L.POMPEI SATVRNINI (IRC, IV, 200), i per aquesta raó es proposa aquesta lectura preferent. Si la lectura és correcta es tractaria de dos *nomina* servils, *Amandi* i *Saturnini*, en una mateixa marca, potser una mena de *societas*. A hores d'ara, aquesta variant només es troba a la terrisseria de l'Estació Badalona Central. La marca va acompanyada d'un grafit en forma de N.

8.b2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5034-1-83MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA) S(AT).

Com.: coincideix amb la marca 8.b1, si bé les A de AMA no es veuen tan bé. Presència, de nou, del grafit N.

8.b3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5160-1-85MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA) S(AT).

Com.: coincideix amb la marca 8.b1 i, en aquest cas, una de les A de la lligadura AMA es llegeix perfectament.

8.b4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5044-1-136MC).

Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AMA) S(AT).

Com.: presenta un grafit en forma de O al costat del segell.

8.b5)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5170-33MC).

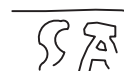
Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...] S(AT).

Com.: només es conserva la lligadura S(AT).

8.b6)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5286-125MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MSA[...

Com.: marca fragmentada, en què sembla identificar-se la lligadura AMA i també la S(AT).

8.b7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2044-1).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MS(AT)[...

Com.: marca completa, encara que la lligadura AMA sembla una mica erosionada.

8.b8)

LT: carrer de Pujol, 36 (Badalona) (2005),
UE10372/1.

LC: Museu de Badalona (HF-6-1037271).

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MSA.

Com.: la marca està associada a un altre segell R; no es veu aquí la lligadura (AT), però sembla una variant de la mateixa família.

8.b9)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5044-1).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: MSA.

9. MAE

Nou segell

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: MAE().

Com.: d'acord amb les característiques similars als segells AE, ens trobaríem davant d'un altre segell compost, amb el nom de AMA(*ndi*) abreujat —seguint la mateixa fórmula que els segells anteriors—, i incloent com a novetat la lletra E, que s'entén com un segon nom. Hi ha una altra marca MAE inversa a Port-la-Nautique (Bouscaras, 1993) associada a la marca S, que també es produeix a Illa Fradera.

9.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3922-1-82MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (MA) E.

Com.: malgrat que hi hauria la possibilitat de vincular-la a les marques AE, el fet que la lligadura sigui MA o AMA ens ha suggerit de situar-la alfabèticament aquí, si més no d'acord amb aquesta versió única de la marca de què disposem.

10. ANDO

Ref.: Pascual, 1991, núm. 19; Comas, 1997, núm. 177.

LP: Badalona?

Dat.: *Sud-Lavezzi* 3, 1-15 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: ANDO(*ti*).

Com.: la marca ANDO, a part de Badalona, només es troba en 5 àmfores Dressel 3-2 del derelict *Sud-Lavezzi* 3, datat entre 1-15 dC (Corsi-Sciallano i Liou, 1985). Precisament en una d'aquestes àmfores presenta la marca associada un altre segell incomplet on es llegeix ...NICI. La lectura de la marca com el *cognomen* Ando(*ti*) és una de les moltes possibilitats de lectura, ja que hi ha altres *cognomina* que tenen la mateixa arrel, com Andolate, Andosteni, Andocaula, Andos o Andorouda, presents a d'altres províncies. Andoti apareix en l'única inscripció de la *Hispania Citerior* amb aquesta arrel, trobada concretament a Riaño.

10.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. K/76-2613).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]N(D?)O.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 177.

Com.: la marca ANDO de Badalona pertany a la col·lecció del Museu i no coneixem de quina excavació prové. També el seu estat impedeix una fàcil lectura, però gràcies als paral·lels de *Sud-Lavezzi* 3 s'ha proposat la lectura de la marca com a ANDO.

11. CANTESTI

Ref.: Pascual, 1991, núm. 44; Comas, 1997, núm. 17-18.

LP: Badalona. No es descarta que la terrisseria es trobi a prop de Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n, on s'han trobat 7 exemplars.

Dat.: carrer de Lladó (Badalona), 25-0 aC; Via Augusta / carrer de Saragossa, 40-0 aC.

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1, i Pascual 1.

Lect.: C() ANTESTI.

Com.: es tracta d'un *duo nomina* (*praenomen* i *nomen*) d'un nom ben conegut a la *Hispania Citerior* a partir de l'epigrafia monumental (Sagunt, Clunia, Valloria, Vizmanos, Villaverde de Liébana, Elx, Alcúdia, Santanyí (4 exemplars), Villar del Río i Navabellida. Destaca el nombre de troballes a Santanyí, una població al sud de l'illa de Mallorca. Ara bé, no el trobem a cap jaciment de la costa laietana, malgrat que el gran nombre de marques trobades a *Baetulo* i les característiques de la pasta de les marques suggereix que es tracta d'una producció de caràcter local.

Pel que fa a les troballes, es localitza en una marca en Laietana 1 / Tarraconense 1 a La Sioutat (Roquelaure) (Benquet, 2018), la qual cosa reforça la idea que es tracta d'un segell antic, dels primers, com també confirmen les datacions en àmfores Pascual 1 al carrer de Lladó i a Via Augusta / carrer de Saragossa, on es troba un gran nombre d'exemples. A part d'aquestes, hi ha una altra evidència a *Ruscino* en una Pascual 1 (Clausures, 1961).

11.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5932).

Dat.: 25-0 aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(ANTE)STI[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 17.

Com.: es tracta d'una marca incompleta però que es llegeix bé, en una cartella rectangular al llavi. És una peça de la col·lecció del Museu, de la qual es desconeix la procedència concreta.

11.a2)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/81-1424).

Dat.: 25-0 aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(ANTE)STI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 18.

Com.: una altra marca quasi completa en llavi i en una cartella rectangular. Ens proporciona una cronologia anterior al canvi d'era, que sembla correspondre bé amb la tipologia de marca i la seva localització al llavi.

11.a3)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 30-146.

LC: Museu de Badalona (S-01-2020/34).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (?)(ANTE?)S[...]

11.a4)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 30-146.

LC: Museu de Badalona (S-01-2020/32).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(.) (ANTE?)STI.

11.a5)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 30-146.

LC: Museu de Badalona (S-01-2020/40).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C [...]

11.a6)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 30-146.

LC: Museu de Badalona (S-01-2020/31).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(ANTE?)[...]

11.a7)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 30-146.

LC: Museu de Badalona (S-01-2020/33).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]STI.

11.a8)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 30-146.

LC: Museu de Badalona (S-01-2020/38).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]ST[...]

11.a9)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2022, núm. 11.

LC: Museu de Badalona (S-01-2022/8).

Tip.: Pascual 1.

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(.) (ANTE)STI.

11.a10)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 30-146.

LC: Museu de Badalona (S-01-2020/35).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(AN?)[...]

12. ANTH

Ref.: Pascual, 1991, núm. 22; Comas, 1997, núm. 221-222.

LP: Empúries o Badalona.

Dat.: els Tolegassos, 20 aC - 10 dC.

Tip.: Pascual 1, Dressel 3-2 i Dressel 8 empuritana.

Lect.: ANTH().

Com.: és una marca una mica complicada perquè pot correspondre a diferents tipologies d'àmfores i segurament té diversos llocs de producció. Inicialment es creia que era una producció d'Empúries pel volum de troballes (8 exemplars, alguns de vinculats a Dressel 8 empuritana) en el Campo Villanueva (Nolla, 1974-1975), i que es podien associar a un altre exemplar trobat a Empúries en una Dressel 3-2 (Almagro, 1952, núm. 229) i un altre a la vil·la dels Tolegassos (Casas, 1989). Ara bé la presència de 2 exemplars a *Baetulo*, així com una marca de Sagunt en Dressel 3-2, que combina la marca ANTH amb la marca AND (possible núm. 10 d'aquest catàleg de la família ANDO) (Márquez i Molina, 2005, núm. 148-149), pot suggerir una producció a *Baetulo*.

Fora de la península Ibèrica en tenim dos exemples, un al port de referència de l'exportació de productes de la Laietània, com és Port-la-Nautique (Bouscaras, 1992), on la marca es troba en una Pascual 1, i l'altre a la frontera de *Germania* inferior, concretament a Heerlen, en una Dressel 3-2 (Berg, 2013).

12.a1)

LT: carrer de la Constitució, 83 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. C/83-1719).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: AN(TH).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 221.

Com.: marca quasi completa en una cartella rectangular i una pasta ceràmica que sembla clarament local.

12.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 9217).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...](TH).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 222.

Com.: fragment de marca amb la lligadura TH que, per associació, es vincula amb el segell ANTH.

13. AR

Ref.: Pascual, 1991, núm. 24; Comas, 1997, núm. 179.

LP: Torre Llauder o Badalona?

Dat.: Torre Llauder, 31 aC - 14 dC; Bibracte, 50-0 aC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: AR().

Com.: és una d'aquelles marques que podria ser un cas d'homonímia, ja que hi ha diverses versions de la marca AR. Normalment, les marques AR de la terrisseria de Torre Llauder (Prevosti i Clariana, 1987) es presenten en una cartella quadrada i amb les dues lletres separades, i en ocasions amb una direcció de lectura inversa. També aquestes són les característiques de dues marques AR trobades al nou mercat del Testaccio (Contino *et al.*, 2013) o Torre Vella de Lozano (Nicolás, 1979); ara bé, l'exemplar del carrer de Lladó de Badalona és completament diferent perquè es tracta d'una lligadura AR en una cartella circular. A més a més, la pasta sembla local i, per tant, suggeriria una producció a la mateixa *Baetulo*.

Pel que fa a la lectura del nom, poden existir moltes possibilitats, com podria ser *Ariste* o *Arethusa*.

13.a1)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/86-12378).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AR).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 179.

Com.: per ara és l'únic exemplar d'aquestes característiques, una lligadura AR en una cartella circular. Aquesta característica distintiva, juntament amb la seva pasta, que sembla local, ens dona la possibilitat de parlar d'una possible producció local.

14. AS

Ref.: Pascual, 1991, núm. 26; Comas, 1997, núm. 180.

LP: Torre Llauder i Sant Vicenç dels Horts.

Dat.: Torre Llauder, 27 aC - 14 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: AS().

Com.: encara que es tracta d'un altre cas d'homínia, ja que la marca AS es produeix tant a Torre Llauder com a Sant Vicenç dels Horts, la marca de Badalona sembla identificar la producció de Torre Llauder, que té marques en cartelles circulars amb unes lletres molt similars. La lectura *retro* de la marca es fa per la direcció de la S.

14.a1)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/86-12378).

Pos.: *in pede*.

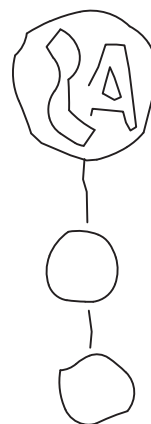
Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AR).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 179.

Com.: la marca apareix associada a dues digitacions i en una cartella circular.

15. CASSPI

Ref.: Comas, 1997, núm. 184.

LP: Can Valls?

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: C() ASS(*edillus*) PI().

Com.: es tracta d'un segell llegit inicialment com a CASC, però per la forma de la darrera lletra, que sembla més una S, es pot associar a CASSPI, una marca documentada a Can Valls (Llefià) per Prevosti (1981), que bé podria ser el seu lloc de producció. Si s'interpreta la marca com un *tria nomina*, una possibilitat força suggerent és que el *nomen* fos ASS(), del qual existeixen pocs exemples a la *Hispania Citerior*. El *nomen* més conegut a l'Imperi seria *Assani*, però no hi ha paral·lels a la *Citerior*, on tenim *Assonius* a Castro de Coaña (AE, 1985, 0578), *Asselius* a Clunia (AE, 1988, 0806), *Assaraci* a Tarraco (CIL, II, 60108) o *Assotanus* a *Carthago Nova* (CIL, II, 03423 i 03424). Propers al territori de *Baetulo*, tenim, a *Barcino*, el *nomen* *Assotanus* (IRC, IV, 091) de *Carthago Nova* i *Assedillus* (IRC, IV, 062), que és el que suggereix com a proposta de lectura més local.

15.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 9181).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CAS(S?)[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 184.

Com.: la marca de Badalona és de la col·lecció del Museu, sense cap indicació sobre la seva procedència concreta. Com es pot veure a la imatge, la lectura inicial de CASC no pot ser, perquè la

curvatura del darrer caràcter és molt amunt i coincidiria perfectament amb el de la S anterior.

16. ATL

Nou segell

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: ATL(*anti*).

Com.: és el primer exemple conegut d'aquest segell que identifica clarament les lletres ATL. Seguint la pauta d'altres marques de la terrisseria de l'Estació Central de Badalona, es considera que identificaria un nom servil, i per aquesta raó ATL(*antis*) sembla una opció, encara que és un nom poc comú, amb un únic exemple a L'Aquila (Itàlia) (CIL, IX, 04194).

16.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3457-4-26MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ATL.

Com.: dins de la producció d'Illa Fradera no podem associar la marca a cap dels seus tres períodes de producció, que van des del 40 aC fins al 70 dC.

17. CBA/ABA

Nova marca

LP: *Baetulo*?

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: C() BA() ABA().

Com.: es tracta d'una nova marca bilineal, que s'interpreta com un *tria nomina*, pel fet de trobar una interpunció entre la C i la B. Per tant, s'interpretaria com un *Caius* BA() ABA(). Precisament, el *cognomen* ABA() té un paral·lel al territori de *Baetulo* a la inscripció sobre roca de gres del turó Montaguilar en què es llegeix *Soli Deo*

Sacrum Aulus Pompeius Abascantus (IRC, I, 133). Es tracta d'una dedicatòria solar en un santuari rupestre. I el *cognomen* del dedicant, *Abascantus*, s'identifica amb un nom grec i, per tant, servil. Així doncs, la marca podria identificar un llibert manumès. D'altra banda, el *nomen* BA() pot tenir diverses interpretacions, com seria *Bassus*, de *Barcino* (IRC, IV, 146), o *Baustogaunini*, de Terrassa (IRC, I, 73).

17.a1)

LT: lateral 3 - C31 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (PL31-16-12-1).

Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CBA/ABA.

Com.: pivot amb tres marques de cartel·la quadrada.

17.a2)

LT: lateral 3 - C31 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (PL31-16-12-1).

Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CBA/ABA.

Com.: pivot amb tres marques de cartel·la quadrada.

17.a3)

LT: lateral 3 - C31 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (PL31-16-12-1).

Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CBA/ABA.

Com.: pivot amb tres marques de cartel·la quadrada.

18. BITF

Ref.: Pascual, 1991, núm. 36.1.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Dat.: Òstia, 70-80 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: BIT(us) F(ecit) o BIT(hus) F(ecit) o BIT(hynius) F(ecit).

Com.: es tracta d'una marca coneguda però amb pocs paral·lels; un dels darrers es troba a les excavacions d'Òstia, en cronologia d'època flàvia (70-80 dC) (Rizzo, 2014, núm. 178). Un segon exemplar es troba a Ciutadella (Nicolás, 1987, fig. 1.7). Si s'interpreta que la F significa F(ecit), el Bit hauria d'identificar un nom servil. Existeixen poques possibilitats d'aquest *cognomen* com Bit(us) o Bit(hius), que tenen presència a Itàlia (per exemple, CIL, X, 06024), *Moesia superior* o *Pannonia inferior*.

Es documenta la presència d'un *Bitius* a Calagurris (AE, 1985, 600) en tropes auxiliars destinades a aquesta ciutat. També es podria considerar un antropònim que fa referència a l'origen de la persona, en aquest cas el territori de *Bithynia*.

18.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3005-1-60MC).

Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: BITF.

Com.: es tracta de l'única marca que se situa en la darrera fase de producció de la terrisseria d'Estació Badalona Central.

19. BL

Ref.: Pascual, 1991, núm. 37; Comas, 1997, núm. 123.

LP: Torre Llauder.

Dat.: *Cap Béar 3*, 50-25 aC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: BL().

Com.: se n'ha trobat un exemplar a Torre Llauder i un altre a Mataró (Pascual, 1991, núm. 37).

amb coincidència de pasta amb la resta de marques d'aquesta terrisseria. L'exemplar de Badalona va ser interpretat com la marca BAR (Comas, 1997, núm. 123), però, com es pot comprovar pel dibuix, és un BL similar als de Torre Llauder. La versió de la marca en Pascual 1 en el derelict de *Cap Béar 3* (Colls, 1986) és una mica diferent perquè es tracta d'una lligadura entre les dues lletres. Hi ha un altre exemplar en Dressel 3-2 a *Carthago* (Delattre, 1907) però amb unes característiques molt diferents a l'epigrafia tarraconense, tal com indiquen Berni i Miró (2020).

Pel que fa a la seva lectura, segurament es tracta d'un nom com *Blandius*, *Blastius*, *Blendus* o *Bloena*, que apareixen en diversos llocs de la *Hispania Citerior*.

19.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1016).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: BL[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 123.

Com.: malgrat que la marca està escapçada, sembla que es pot llegir clarament com BL.

20. C

Ref.: Pascual, 1991, núm. 39; Comas, 1985, núm. 8.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central, Can Cabot i Can Vendrell (Santa Eulàlia de Ronçana).

Dat.: Angers, 10-20 dC; carrer de Fluvià (Badalona), inicis del segle I dC; carrer de Lladó, 85 (Badalona), 50-0 aC; *Cap del Vol*, 10 aC - 5 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: C().

Com.: es tracta d'un segell d'un únic caràcter que es produeix en diverses terrisseries. Les marques C de Can Cabot en *littera cavis* (en negatiu) presenten una característica ben distintiva (Carreras, 2019, núm. 10), mentre que les produïdes a

Can Vendrell es poden assemblar a les d'Illa Fradera; ara bé, les pastes ceràmiques són una mica diferents (Martínez Ferreras, 2019).

Les marques es troben tant en Pascual 1 com en Dressel 3-2, i tant en els llocs de producció com en els punts de destí. A part de Badalona, un gran nombre de marques es troba a la veïna ciutat de *Barcino* (Berni i Carreras, 2001, núm. 7; Carreras, 2009a, núm. 6). Tres d'elles són incises i, possiblement, siguin de la propera terrisseria de Montcada, malgrat que hi ha marques en negatiu a la terrisseria d'Illa Fradera i a Ca l'Estrella. Només una marca de Montcada, el segell 6d, està en positiu i s'assembla molt a les marques d'Illa Fradera.

Bona part de les marques C es troben en l'àrea propera a Narbona, tant a Malard (Falguera, 1993) com a Port-la-Nautique (Bergé, 1990; Bouscaras, 1990 i 1992; ANTEAS, 1993) i també a *Anse de Montfort* (ANTEAS, 1995). Altres llocs de troballa al sud de la *Gallia* són Beneharnum-Lescar (Bats, 1975), Lió (Becker *et al.*, 1986) o Vieille-Toulouse (Pascual, 1991, núm. 39.4). Tanmateix, se n'ha trobat un exemplar a la Torre Vella d'en Lozano (Nicolás, 1987, fig. 3) i al derelict de *Cap del Vol* (Geli *et al.*, 2024).

20.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8824).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

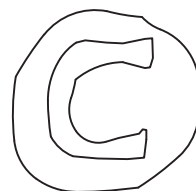
Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 181.

Com.: segell de la col·lecció del Museu, sense referència a cap excavació, amb una cartella circular.

20.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 9154).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 16.

Com.: un altre exemplar de la col·lecció, sense referència amb una cartella arrodonida.

20.a3)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1009 *bis*).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

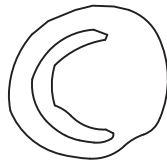
Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 182.

Com.: un altre exemplar de la col·lecció sense referència a l'excavació.

20.a4)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-2001-13).

Pos.: *in ventre*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Com.: un exemplar de Ca l'Estrella d'unes dimensions reduïdes.

20.a5)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1022-1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Com.: un altre exemplar de Ca l'Estrella amb una cartella semiarrodonida.

20.a6)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-29).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: C.

Com.: una marca excepcional perquè és en negatiu (*littera cavis*) però no té res a veure amb les marques de Can Cabot en negatiu (Carreras, 2019, núm. 10). També destaquen les seves grans dimensions.

20.a7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2163-31MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Com.: una marca amb una C molt erosionada que no acaba de tancar-se.

20.a8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3002-124MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: C.

Com.: una altra C de la producció d'Illa Fradera però en negatiu (*littera cavis*) i de petites dimensions. La cartella no es distingeix.

20.a9)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5273-2-12MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Com.: una altra C de la producció d'Illa Fradera però en negatiu (*littera cavis*) i de petites dimensions. La C sembla incompleta.

20.a10)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-513MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Com.: marca de petites dimensions en una cartel·la circular.

20.b1)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-2004).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Dat.: segona meitat del segle I dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 183.

Com.: marca en cartel·la quadrada; també podria ser alguna altra marca escapçada.

20.b2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3321).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Com.: es tracta d'una marca de difícil lectura, que també es pot interpretar com una A. De fet, és una C molt angulosa en cartel·la quadrada.

20.b3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5698-29MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Com.: marca de cartel·la quadrada, ben conservada i de petites dimensions.

20.b4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5252-30MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C.

Com.: marca de cartel·la quadrada, també de petites dimensions.

21. LC

Ref.: Comas, 1997, núm. 148.

LP: Badalona?

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: L() C().

Com.: una marca molt desconeguda de la qual només s'han documentat 2 exemplars: el de Badalona i el del nou mercat del Testaccio (Contino *et al.*, 2013). S'ha interpretat com un *duo nomina* i potser es pot associar amb la marca C. La pasta és molt semblant a la local, per la qual cosa es proposa que la seva producció sigui local, malgrat que encara no s'ha trobat la seva terrisseria.

21.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. Termes Romanes/77).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: LC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 148.

Com.: marca en una cartella rectangular completa en què no s'intueix cap altre caràcter.

22. MCN

Ref.: Pascual, 1991, núm. 138; Carreras, 2019, núm. 34.

LP: carrer de Balma, Institut Manolo Hugué i Mas Manolo (Caldes de Montbui).

Dat.: Nímega, August-Tiberi.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: M() C() N().

Com.: es tracta d'una de les marques més comunes del centre de la vila de Caldes de Montbui. D'una terrisseria que ocuparia el solar de l'antic Institut Manolo Hugué fins al carrer de Balma, carrer d'Espartero i carrer de Buenos Aires (Carreras, 2019, núm. 34). Encara que no es disposa de cap datació de la marca, se sap que alguns dels exemplars trobats en llocs de consum són en Dressel 3-2, per tant, d'època de Tiberi o posteriors. Pel que fa a la seva distribució, se n'ha trobat un exemplar a *Baetulo* (Comas, 1997, núm. 150), la qual cosa suggeriria que seria un dels ports de

sortida de les àmfores d'aquesta marca. Se'n troben alguns exemplars a poblacions balears com Son Oliver (Felanitx) (Cerdà, 1999), Ciutadella (Nicolás *et al.*, 2015), Cotaina (Alaior) i Algairens (Ciutadella) (Nicolás, 1979). Les altres troballes es localitzen al sud de la *Gallia*, com Port-la-Nautique (Bouscaras, 1991), Narbona (Lamour i Mayet, 1980), Lattes (Lamour i Mayet, 1980), Saintes (Étienne i Mayet, 2000) i Lac de Sanguinet (Bordeus) (Pascual, 1991, núm. 138), i fins i tot a la *Germania* inferior, a Kops Plateau (Berni, 2016, núm. 30).

22.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1008 *bis*).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MC[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 150.

Com.: encara que la marca està trencada, la forma de la cartella i les lletres defineixen clarament el segell com pertanyent al grup MCN.

22.a2)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (1999), UE668, núm. 147 *bis*.

LC: Museu de Badalona.

Tip.: Dressel 3-2.

Dat.: segona meitat del segle I dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

23. CE

Ref.: Pascual, 1991, núm. 45; Carreras, 2019, núm. 15.

LP: Can Feu.

Dat.: Can Feu, 10 aC - 15 dC; Cartago, 14-37 dC; Ersa, ca. 20 dC; *Chrétienne H*, 15-20 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: CE().

Com.: es tracta d'una de les marques més conegudes de Can Feu (Carreras, 2019, núm. 15), amb

una cronologia de canvi d'era. A *Carthago* i a Bordeus la cronologia és una mica posterior, del segon quart del segle I dC. Pel que fa a la seva lectura, hi ha un bon nombre de *cognomina* que comencen per CE i, per tant, resulta difícil proposar-ne un de concret. Potser es pot posar en contacte amb la marca CEL o CELS (núm. 24 i 25).

23.a1)

LT: carrer de Font i Escolà, 21 (Badalona).
LC: Museu de Badalona (FE-01-1027-129).
Tip.: Pascual 1.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: CE.

24. CEL

Ref.: Pascual, 1991, núm. 48; Berni i Carreras, 2013, núm. 33.

LP: Barri Antic (Sant Boi).
Dat.: *Giraglia*, ca. 20 dC.
Tip.: Dressel 3-2.
Lect.: CEL().

Com.: existeixen poques marques CEL en àmfores tarraconeses i tan sols dues d'associades a una terrisseria, com és el Barri Antic (Sant Boi) (Berni i Carreras, 2013, núm. 33). Dels 4 exemplars coneguts, 3 es troben en cartelles rectangulars, els dos de Sant Boi i el de la *Giraglia* (Sciallano, 2008), mentre que l'exemplar de Badalona és una marca circular. No sabem fins a quin punt es tracta d'una producció d'una altra terrisseria local, que caldria identificar a partir de l'arqueometria.

Pel que fa a la seva lectura, la marca CEL pot tenir diverses interpretacions des del *cognomen Celsi*, que seria el del segell núm. 25 d'aquest catàleg, o d'altres *cognomina*, per la qual cosa l'hem separat com a marca diferent. Entre els *cognomina* més corrents de l'epigrafia monumental a Catalunya hi hauria *Celeri* a Tarraco, Empúries i, fins i tot, a *Barcino*, associat amb un *Lucius Porcius* (IRC, IV, 071) —un *nomen* molt badaloní. Altres exemples són els *nomina Celatus* o *Celitanus* de Caldes de Malavella (IRC, III, 8, 9), també associat a personatges de la *gens Porcia*.

24.a1)

LT: H-85 (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. H/85-4439).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: C(EL).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 125.

Com.: la marca de Badalona té aquesta cartella circular característica diferent als altres exemplars de la marca CEL i a més té una lligadura entre les lletres (EL).

25. CELS

Ref.: Pascual, 1991, núm. 46; Comas, 1997, núm. 122; Berni i Carreras, 2013, núm. 34.

LP: Can Tintorer (potser també Badalona).
Dat.: *Chrétienne H*, 15-20 dC; *Giraglia*, ca. 20 dC; Cartago, 15-25 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: CELS(i).

Com.: es tracta d'una marca molt coneguda del taller de Can Tintorer, que normalment s'associa amb altres segells. Les seves marques conegudes presenten una cartella molt rectangular i enganxada amb altres marques. Els 2 exemplars de Badalona es troben en cartelles no tan rectangulars, amb un contorn més ovalat. No sabem fins a quin punt podria existir una producció local de la marca, per tant, es tracta d'un altre cas d'homonímia.

25.a1)

LT: Badalona.
LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8846).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: CE(L?)(S?).
Bibl.: Comas, 1997, núm. 126.

Com.: marca de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda. La L i la S sembla que van en direcció inversa.

25.b1) CELSI + EV

LT: solar Duran (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-5770).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(ELS)I + EV.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 127.

Com.: una altra de les marques CELSI, associada en aquest cas a la marca EV. La forma de la marca difereix de la 23.a1 perquè té una lligadura de tres lletres (ELS) i apareix la I.

26. CHR

Ref.: Pascual, 1991, núm. 49.

LP: el Moré (Sant Pol de Mar).

Dat.: el Moré, primera meitat del segle I dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: CHR(*esimus*).

Com.: igual que d'altres marques, sembla que el segell CHR es produïa en diversos llocs i, fins i tot, en formats de lletres i cartelles diferents. Els exemplars de Badalona, de procedència desconeguda, s'assemblen molt als produïts en la terrisseria del Moré (Sant Pol de Mar), per la qual cosa no seria estrany que fossin foranis.

26.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5937).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (CHR).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 128.

Com.: exemplar de la col·lecció del Museu del qual no es disposa d'informació sobre la procedència. En una cartella circular amb la lligadura de les tres lletres CHR.

26.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1000 bis).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (CHR).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 129.

Com.: exemplar de la col·lecció del Museu del qual no es disposa d'informació sobre la procedència. En una cartella circular amb la lligadura de les tres lletres CHR.

26.a3)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1001).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (CHR).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 130.

Com.: exemplar de la col·lecció del Museu del qual no es disposa d'informació sobre la procedència. En una cartella circular amb la lligadura de les tres lletres CHR.

26.a4)

LT: Badalona.

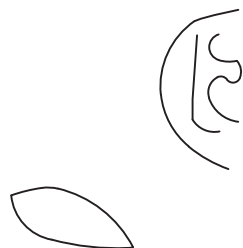
LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 9629).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (E?).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 131.

Com.: exemplar de la col·lecció del Museu del qual no es disposa d'informació sobre la procedència. En una cartel·la circular; en aquest cas el segell està trencat, però sembla que sigui la mateixa lligadura CHR.

26.a5)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1002).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (CHR).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 132.

Com.: exemplar de la col·lecció del Museu del qual no es disposa d'informació sobre la procedència. En una cartel·la circular amb la lligadura de les tres lletres CHR.

26.a6)

LT: lateral 3 - C31 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (L3C31-16-4081).

Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (CHR)?

27. CLE

Nou segell

LP: Estació Badalona Central.

Dat.: Illa Fradera, segon període (0-50 dC).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: CLE(*mens*).

Com.: es tracta d'una marca nova i que es podria associar al segell CLB trobat també a Badalona (Comas, 1997, núm. 185). Resulta summa-ment suggeridora la seva lectura com CLE(*mens*), un *cognomen* que es pot associar amb el llibert *Lucius Pedanius Clemens* amb una inscripció a *Barcino* (IRC, IV, 105) i del qual també es va trobar un *sigillum*, EPICTETUSLP/CLEMENTIS a la villa de Vallmora, de Teià (Rodà *et al.*, 2005). Precisament a la villa de Vallmora es troben zones de premsat i camps de *dolia* però no s'havia identificat la terrisseria en la qual es produïen les seves àmfores. La presència de la marca CLE a la terrisseria de l'Estació Badalona Central podria implicar que aquesta seria la terrisseria que subministraria els envasos per a la villa, que després s'envasarien al seu port.

27.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-1001-1).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

27.a2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2649-1-37MC).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares, amb una L plana.

27.a3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2930-2-39MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

27.a6)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3930-43MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CL(E?).

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

27.a4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2930-6-40MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

27.a7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3944-2-44MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

27.a5)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2937-3).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

27.a8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3944-3-45MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

27.a9)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5044-1-47MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE + CLE.

Com.: doble marca de petites dimensions amb les lletres ben clares, amb una L plana.

27.a12)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5383-51MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

27.a10)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5150-2-49MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca de petites dimensions amb les lletres ben clares i una L molt característica amb un petit taló.

27.a13)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2414-1-32MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C[...]

Com.: per les dimensions de la cartella i la presència de la C, s'ha interpretat com un altre exemple de CLE.

27.a11)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5291-50MC).

27.a14)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3215-52MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca completa CLE amb la L plana.

27.a15)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5150-140MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca completa CLE amb la L plana.

27.a16)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5044-1-47MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CL(E?) + CL(E?).

Com.: doble marca completa CLE amb la L plana.

27.a17)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2649).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca partida CLE.

27.a18)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-sense UE).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca completa CLE amb la L plana.

27.a19)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5048-48MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLE.

Com.: marca completa CLE amb la L plana.

27.a20)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3944-1-46MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(L?)E.

Com.: marca completa CLE amb la L plana.

27.b1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8843).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CL(E?).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 185.

Com.: llegit com a CLB, segurament la B en realitat és una E de difícil lectura.

28. CLV

Ref.: Pascual, 1991, núm. 56; Comas, 1997, núm. 133.

LP: Torre Llauder.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: CLV(*vius*), CL(*uentus*), CLV(*dus*).

Com.: es tracta d'un segell conegut només a Torre Llauder, terrisseria de producció de la marca, a Puntal del Morrell (Llavaneres) (Miró, 1988, núm. 41) i a *Baetulo*, amb un parell d'exemplars. La marca de Torre Llauder és de cartella rectangular. Respecte a la lectura de la marca, existeixen diversos possibles *nomina* que comencen amb CLV, com *Cluvius*, *Cluentus* o *Cludius*, o també podria indicar procedència, en aquest cas CLV(*niensi*).

28.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8849).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLV.

Bibl.: Pascual, 1977, núm. 64.1; Comas, 1997, núm. 133.

Com.: un dels exemplars de la col·lecció del Museu, sense procedència coneguda, en una cartella rectangular com la de Torre Llauder.

28.a2)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-2002-5).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLV.

28.b1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona.

Pos.: *in campana*.Dir.: *retro*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CLV.

Bibl.: Pascual, 1977, núm. 64.2.

Com.: és una marca en cartella circular diferent a qualsevol exemplar conegut. Apareix citada per Pascual (1977, núm. 64.2) però no apareix en el catàleg de Comas (1997). Es desconeix la seva referència en el Museu i la procedència concreta.

29. COM

Ref.: Pascual, 1991, núm. 61; Comas, 1997, núm. 134; Berni i Carreras, 2013, núm. 140.

LP: Barri Antic (Sant Boi)?

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: COM(*us*) o COM(*modus*).

Com.: a part de l'exemplar de Badalona, n'existeix un altre trobat al carrer d'Alou de Sant Boi, a prop de la terrisseria de Barri Antic, i un altre a l'ancoratge de Les Sorres (Izquierdo, 1987). Un altre dels exemplars es localitza al port d'Òstia

(Tchernia i Zevi, 1972, núm. 5.4). Pel que fa a la lectura de la marca, tenim el *Cominius* a Esplugues de Llobregat (IRC, IV, 55) i *Comius* a *Barcino* (IRC, IV, 246).

29.a1)

LT: carrer del Germà Bernabé (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. Germà Bernabé s/n).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: COM.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 140.

Com.: marca completa en cartel·la rectangular, amb un grafit digital al costat.

30. CORIN

Ref.: Carreras, 2019, núm. 16.

LP: Mas Manolo.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: CORIN(*ti*).

Com.: la marca és una lligadura complexa que s'ha pogut llegir com CIR o CRI, però que té una continuïtat al final de la R, en el que sembla que seria una N. No hi ha paral·lels per a un nom CIRN o CRIN, la qual cosa faria pensar que la C i la R estan delimitant una altra vocal, en aquest cas una O. CORIN es pot entendre com un nom servil abreujat, CORINTHIUS, del qual tenim exemples en l'epigrafia propera, i més concretament un llibert de la *gens Domitia*, *Lucius Domitius Corinthius* (IRC, IV, 157) (Fabrè, Mayer i Rodà, 1997).

La inscripció de *Lucius Domitius Corinthius* (IRC, IV, 157) resulta interessant perquè el seu *cognomen* no és gaire comú a Catalunya i segurament fa referència al seu origen. També cal destacar que la inscripció es data a la segona meitat del segle I dC o principis del segle II dC, una cronologia que pot coincidir amb el nostre personatge de la marca.

Encara que no apareix el nom del patró de *Lucius Domitius Corinthius* (IRC, IV, 157), segurament seria un *Lucius Domitius* i el més versemblant és *Lucius Domitius Maternus* (IRC, IV, 60),

amb un fill que es diu *Caius* i que indica que és *Acucensi*, o sigui originari d'un lloc amb aigües termals, com pot ser *Aquae Caldae* (Caldes de Montbui).¹ Una altra inscripció d'un tal *Domitius Macri* (IRC, I, 54) (Fabrè, Mayer i Rodà, 1984) es troba a una altra localitat del Vallès, Rubí.

Potser CORIN(*thius*) és el nom servil del personatge que posteriorment serà manumès i adquirirà el nom de *Lucius Domitius Corinthius* (IRC, IV, 157). Aquesta marca es troba també a Empúries (Pascual, 1991, núm. 49.3, làm. VI/115); a Badalona, llegida com a CR (Comas, 1997, núm. 186) i també a Can Rodon (Cabrera de Mar), llegida com a CR (Martín Menéndez, 2015).

30.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5938).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (CORIN).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 186.

Com.: marca CORIN en cartel·la circular, molt ben conservada, de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

30.a2)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1408-22).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CR.

Com.: marca CORIN en cartel·la circular.

1. Anteriorment s'havia proposat *Aquae Tarbellicae* o *Aquae Sextiae* (Fabrè, Mayer i Rodà, 1997, núm. 135).

30.a3)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (E-19-1516-26).
 Pos.: *in campana*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: CR.
 Com.: marca CORIN en cartel·la circular.

31. LCORPR

Ref.: Pascual, 1977, núm. 56; Pascual, 1991, núm. 119.

LP: Can Cabot (Santa Eulàlia de Ronçana).
 Tip.: Dressel 3-2.
 Dat. tipologia: pivot llarg flavi.
 Lect.: L(*ucius*) COR(*ornelius*) PR().

Com.: la darrera variant que es pot vincular a la gens *Cornelia*, que té la forma més desenvolupada del *tria nomina* L(*ucius*) COR(*ornelius*) PR(). Sembla que es tracta de la variant més moderna, per la tipologia més allargada del seu pivot.

Sembla evident que es tracta d'una producció de Can Cabot, de la qual només tenim altres exemplars al *Cardus Maximus* de Mataró (Cerdà *et al.*, 1997) i al museu de Montblanc —sense procedència coneguda (Berni, Carreras i Revilla, 1998). Finalment, l'exemplar de Can Cabot està associat segurament a un nom servil, ER(*os*), que es pot vincular a l'altra sèrie de marques de la gens *Cornelia* (QCORNER) associades a noms servils com *Eros* i *Fuscus*. Aquesta variant és també tardana —època flàvia (derelictes de *Marina di Fiori* i plaça del Rei)— i amb dues versions amb *Eros* (Barcelona i Sax-Villena) i dues amb *Fuscus* (Riba-roja i *Marina di Fiori*) (Berni, Carreras i Revilla, 1998, núm. 117; Berni i Carreras, 2001). A tots aquests exemplars s'hauria d'incloure la troballa de Termes Romanes.

31.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 3 (Badalona), i plaça de Font i Cussó (Badalona) (2009), UE1494.
 LC: Museu de Badalona (MBC-09-1494-1).
 Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: CORPR.

32. D

Ref.: Pascual, 1991, núm. 70; Comas, 1997, núm. 22.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central i Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 44).

Dat.: Bordeus, 40-10 aC; *Cap Béar* 3, 50-25 aC; *Cap del Vol*, 10 aC-5 dC; *Culip VIII*, 10 aC-10 dC.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: D().

Com.: una altra de les marques d'una única lletra que es presta a l'homonímia. En aquest cas, també es produeix a la terrisseria de Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 44). Hi ha una diferència en la cartel·la, mentre que a Sant Vicenç és en una cartel·la circular, la producció de l'Estació Badalona Central es troba en cartel·la rectangular.

La marca D en cartel·la quadrada es troba en els derelictes de *Cap Béar* 3 (Liou, 1987) i de *Culip VIII* (Moros i Berni, 2004) i sobretot en el de *Cap del Vol*, que té un carregament majoritàriament de *Baetulo*. També es troben en jaciments gals, com serien Angers (Siraudeau, 1988) o Bordeus (Berthault, 2009).

32.a1)

LT: Estació Badalona Central.
 LC: Museu de Badalona (EBC-08-3457-2-55MC).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: D.
 Com.: una marca típica de cartel·la rectangular.

32.a2)

LT: Estació Badalona Central.
 LC: Museu de Badalona (EBC-08-3457-56MC).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: D.

Com.: una marca típica de cartella rectangular.

32.a3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5273-54MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: D.

Com.: una marca típica de cartella rectangular.

32.a4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2574-14-127MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: D.

Com.: una marca típica de cartella rectangular.

32.a5)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: D.

Com.: una marca típica de cartella rectangular amb una D molt estilitzada.

32.a6)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2574-99MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: D.

Com.: una marca típica de cartella rectangular.

32.a7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5698-1-96MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (D?).

Com.: una marca de D que també es pot llegir com una P o un DI.

32.a8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5248-1-101MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: D.

Com.: una marca típica de cartella rectangular.

32.a9)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. A.878).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: D.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 22.

Com.: marca sense procedència coneguda de la col·lecció del Museu, que té el mateix patró que els segells d'Illa Fradera.

32.a10)

LT: carrer de Fluvià, 76 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. Fluvià/76).

Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (D?).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 135.

Com.: s'ha interpretat com una D, encara que també es podria llegir com una C. En una cartel·la circular, però diferent als exemplars de Sant Vicenç dels Horts.

33. E

Ref.: Pascual, 1991, núm. 75.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Dat.: els Tolegassos, 50 aC - 10 dC; Bordeus, 40-10 aC; *Giraglia*, ca. 20 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: E().

Com.: igual que altres segells d'un únic caràcter, sembla que hi ha una producció a més d'una terrisseria. En el cas de l'Estació Badalona Central es documenten 3 variants diverses: dos exemplars en cartel·la rectangular, un en cartel·la circular i un tercer en cartel·la circular amb un possible numeral. La marca predominant en cartel·la rectangular és la que proporciona una millor datació des del 50 aC fins al 20 dC a jaciments com Tolosa (Blanc-Bijon *et al.*, 1998), Bordeus (Berthault, 2009), Empúries (Almagro, 1952) i la *Giraglia* (Sciallano, 2008). Fins i tot, amb un altre exemplar a Brams (Pascual, 1991, núm. 75.2). Pel que fa a les altres variants, o bé la lletra, el numeral o la cartel·la no semblen tenir paral·lels fins ara.

33.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3296-2-58MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: E.

Com.: marca típica d'Illa Fradera amb la cartel·la rectangular.

33.a2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5044-4-68MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: E.

Com.: marca típica d'Illa Fradera amb la cartel·la rectangular.

33.a3)

LT: carrer de les Termes Romanes, 3 (Badalona), i plaça de Font i Cussó (Badalona) (2009), UE1528.

LC: Museu de Badalona (MBC-09-1528-10).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: E.

33.b1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5216-1-59MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: E.

Com.: marca en cartel·la circular però diferent als altres exemplars coneguts, com el de Port-la-Nautique (Bouscaras, 1992) i *Barcino* (Berni i Carreras, 2001, núm. 9a; Carreras, 2009).

33.c1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3945-104MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: EIL.

Lect.: E() II.

Com.: difícil lectura d'aquest segell; el II potser podria ser algun altre caràcter.

34. EGNATI

Ref.: Pascual, 1991, núm. 78; Comas, 1997, núm. 23.

LP: Badalona.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: EGN(*ati*).Com.: es tracta d'una marca molt poc coneguda, amb escassament 4 exemplars fins ara. El més complet es conserva a Empúries (Almagro, 1952, núm. 223) i un altre a Loumet (Lamour i Mayet, 1980), en aquest cas fragmentat, juntament amb els exemplars de Badalona. *Egnatius* és nom conegut però sense cap exemple a l'epigrafia monumental a Catalunya.

34.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8851).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: EGN[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 23.

Com.: es tracta d'una marca de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda que segueix el mateix patró que la marca d'Empúries.

35. ENT

Ref.: Pascual, 1991, núm. 80; Comas, 1997, núm. 187.

LP: Badalona.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: ENT().

Com.: es tracta d'una marca ja identificada per Comas (1985, núm. 19), i posteriorment en Comas (1997, núm. 187). Al primer exemplar, se li han de sumar 3 més també procedents de l'excavació de Via Augusta (2012-5). No es coneixen *nomina* llatins que comencin per ENT, per la qual cosa s'ha pensat que potser era una adaptació d'un nom indígena. ENT podria ser una versió abreujada de INTI,² del qual tenim la marca INTIL.

35.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8847).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: E(NT).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 187.

35.a2)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-212-1).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: E(NT).

2. Aquesta és una proposta de Joan Ferrer, a qui volem agrair la seva ajuda.

35.a3)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).
LC: Museu de Badalona (VA-12-15-212-2).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: E(NT).

35.a4)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).
LC: Museu de Badalona (VA-12-15-212-3).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: EN.

36. ER

Ref.: Pascual, 1991, núm. 84; Berni i Carreras, 2013, núm. 48.

LP: Badalona.
Dat.: *Chrétienne H*, 15-20 dC.
Tip.: Dressel 3-2.
Lect.: ER().

Com.: es tracta d'una marca que la trobem també produïda a Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 48), però associada a d'altres marques com SEC, AEMV i PRIMVL. Ara bé, tenim altres matrius, com la de Badalona, que ens indiquen altres tallers.

El cas més obvi ens ve donat per l'exemplar ER de la nau *Chrétienne H*, associat a FA, sobre pivot de Dressel 3-2, de lectura directa i en cartella rodona (Corsi-Sciallano i Liou, 1985, p. 82, núm. 24). Aquesta peça s'associa a un segell FA retrògrad en cartella. D'altra banda, hi ha un segell ER a Port-la-Nautique (Narbona), més petit i en cartella quadrangular, sobre pivot d'àmfora laietana (Sciallano, 2008).

36.a1)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).
LC: Museu de Badalona (E-19-2280-14).
Pos.: *in campana*.
Dir.: *retro*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ER.

37. EV

Ref.: Comas, 1997, núm. 136.
LP: Badalona?
Tip.: Dressel 3-2.
Lect.: EV().

Com.: a hores d'ara només disposem d'una marca com la de Badalona amb tan sols EV i, tal com s'havia comentat amb la marca CELSI, aquesta, a part de produir-se a Can Tintorer, també es podria fer a *Baetulo*, ja que les cartelles semblen diferents. A l'espera de trobar més exemples que corroborin aquesta interpretació, ho proposem com una possibilitat. Existeixen altres marques molt similars, com EVD, EVP o EVT, aquesta última de la coneguda terrisseria de Can Portell (Aguilera i Revilla, 1994).

Pel que fa a la lectura del nom, hi ha tantes possibilitats amb l'arrel EV, que potser no resulta rellevant enumerar-les aquí.

37.a1) EV + CELSI

LT: solar Duran (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-5770).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: EV + C(EL)SI.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 127.

Com.: combinació entre les marques EV i CELSI en cartelles rectangulars arrodonides que podrien indicar diverses funcions de cadascun dels personatges.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 137.

Com.: una marca F amb la cartel·la circular característica, i una lletra molt irregular.

38. F

Ref.: Pascual, 1991, núm. 86; Comas, 1997, núm. 137-141; Berni i Carreras, 2013, núm. 52.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central i Sant Vicenç dels Horts.

Dat.: *Cap del Vol*, 10 aC - 5 dC; Tolosa, ca. 20 aC; *oppidum* de l'Ermitage (Alès), 50-25 aC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: F().

Com.: novament ens trobem davant d'un cas d'homonímia de marques d'una lletra, que es produeix tant a la terrisseria de Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 52) com a Illa Fradera. La majoria de marques d'Illa Fradera són en cartel·la circular, mentre que a Sant Vicenç hi hauria un predomini absolut de la cartel·la rectangular. Així doncs, la cartel·la pot ser un bon indicador d'un origen badaloní de la marca, malgrat que també hi ha marques en cartel·la rectangular a Illa Fradera.

Pel que fa a la distribució d'aquesta marca en cartel·la circular, es concentra majoritàriament al sud de la *Gallia*, com Tolosa (Benquet i Gardes, 2008), Alès (Dedet i Salles, 1981), Saintes, amb 3 exemplars (Étienne i Mayet, 2000), o Port-la-Nautique (Bouscaras, 1990 i 1993). Resulta interessant que una de les marques de Port-la-Nautique està associada al segell P, que també es produeix a Illa Fradera. Com a punt més distant, la marca F en cartel·la circular arriba fins al campament romà de Vechten, a Holanda (Berg, 2014). Finalment, cal indicar que hi ha 3 marques al derelict de *Cap del Vol*, un vaixell amb un carregament predominant de *Baetulo* (Geli *et al.*, 2024).

38.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8825).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

38.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-5310).

Dat.: finals del segle I dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 138.

Com.: una marca F amb la cartel·la circular característica i una lletra en què les línies horitzontals s'allarguen.

38.a3)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. CO-16/85-579).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 139.

Com.: una marca F amb la cartel·la circular característica i una lletra molt irregular. Sembla que hi ha una continuïtat, però potser és una resta de fang.

38.a4)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8832).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 140.

Com.: una marca F amb la cartel·la circular característica i una lletra molt irregular inversa.

38.a5)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8755).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 141.

Com.: una marca F amb la cartel·la circular característica i una lletra molt irregular inversa, amb les línies horitzontals més allargades.

38.a6)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-2280-13).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Com.: una marca F amb la cartel·la circular característica i una lletra molt irregular inversa, amb les línies horitzontals més allargades.

38.a7)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1534-12).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (F?).

Com.: una marca F amb la cartel·la circular característica, que en aquest cas està escapçada i la interpretació com a F és únicament una hipòtesi.

38.a8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-8-60MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Com.: una marca F amb la cartel·la circular característica.

38.a9)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-27MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Com.: una marca F amb la cartel·la circular característica.

38.a10)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (AC-2-2011-1516_3).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Com.: una marca F amb la cartella circular característica.

38.b1)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1534-2).

Pos.: *in ventre*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Com.: es pot confondre amb E i cal recordar que aquesta versió és en cartella quadrada.

38.b2)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1516-29).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Com.: es pot confondre amb E i també en aquest cas trobem la marca en una cartella rectangular.

38.b3)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 214.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-214-1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

38.b4)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 502.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-502-1).

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

38.b5)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).

LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-163).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

38.b6)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).

LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-164).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

38.b7)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).

LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-172).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: F.

Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: F.

38.b8)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).
LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-165).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: F.

38.b12)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).
LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-166).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: F.

38.b9)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).
LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-173).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: F.

38.b13)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).
LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-167).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: F.

38.b10)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).
LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-170).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: F.

38.b14)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).
LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-168).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: F.

38.b11)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).
LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-171).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.

38.b15)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).
 LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-169).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: F.

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (PH).

Com.: és un exemple típic amb la lligadura PH i unes dimensions petites en cartel·la circular. L'únic exemplar conegut a Badalona.

38.c1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 3 (Badalona), i plaça de Font i Cussó (Badalona) (2010), UE8006.
 LC: Museu de Badalona (FC'10-8006-3).
 Tip.: Pascual 1.
 Dat.: mitjans del segle II dC.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: F.

40. QFS

Ref.: Pascual, 1991, núm. 192; Comas, 1997, núm. 109; Carreras, 2009a, núm. 10.

LP: Princesa-Montcada.

Dat.: Barcelona, 10 aC - 14 dC; Bordeus, 10 aC - 10 dC; *Cap del Vol*, 10 aC - 5 dC.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: Q() F() S().

Com.: la família de segells QFS només és ben coneguda i exclusivament, fins ara, en àmfores Pascual 1 i apareix tant en el llavi com en el peu. Les troballes dels carrers de Montcada i del Correu Vell semblen confirmar l'origen barcelonès d'aquesta coneguda producció. Val a dir que les cronologies associades a la marca ens indiquen que s'està produint en el moment de creació de la colònia de *Barcino*, per la qual cosa potser la seva distribució es podia fer a través de *Baetulo*, eventualment. La darrera evidència de la marca es troba a la vila del Pont del Treball Digne (Carreras, 2021) al costat del riu Besòs, a mig camí entre ambdues ciutats.

L'activitat comercial de QFS la tenim ben dataada a la petita nau de *Cap del Vol* (el Port de la Selva) entre el 10 aC i el 5 dC. A Badalona se n'ha trobat un únic exemplar datat en un context de Tiberi (Comas, 1997, núm. 109). Les troballes franceses de Port-la-Nautique (11 exemplars) (Narbona) (Bergé, 1990, núm. 166-167; ANTEAS, 1993), Eaunes i Allées de Tourny (Bordeus) (Berthault, 2009) posen de manifest el circuit comercial d'aquest vi, que és envasat en àmfores Pascual 1, i dirigit preferentment al port de la ciutat de Narbona i distribuït al sud de la *Gallia*.

Novament, resulta rellevant la del segell QFS al derelict de *Cap del Vol* (Geli et al., 2024) amb una datació 10 aC - 5 dC, barrejat amb diferents marques que actualment sabem que es produeixen a terrisseries de *Baetulo*.

39. PH

Ref.: Pascual, 1991, núm. 172; Berni i Carreras, 2013, núm. 53.
 LP: Sant Vicenç dels Horts.
 Dat.: Bordeus, finals del segle I aC.
 Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.
 Lect.: PH().

Com.: és una marca de cartel·la circular i quadrada produïda a Sant Vicenç dels Horts i amb una àmplia distribució. Es troba principalment a Port-la-Nautique (5 exemplars) (Bergé, 1990; ANTEAS, 1993), al derelict de les Formigues (2 exemplars) (Corsi-Sciallano i Liou, 1985) i a Bordeus (Laubenheimer i Watier, 1991). També es troba a les Illes Balears, tant a Son Oliver (Felanitx) (Cerdà, 1999) com a l'illa de Menorca (Nicolás, 1979).

39.a1)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (E-19-1516-27).

Pel que fa a la seva lectura, QFS s'ha interpretat com un *tria nomina* amb multitud d'opcions pel seu *nomen* i *cognomen*. Ara bé, resulta especialment atractiu vincular aquesta marca a la gens *Fulvia Secunda*, de la qual disposem d'un altre segell a *Baetulo* (CNFVLSE - núm. 38). En aquest cas, només canviaria el *praenomen*, que seria *Quintus* en comptes de *Cneus*. Per ara, aquesta opció només és una hipòtesi de treball.

40.a1)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-5822).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: QFS.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 109.

Com.: marca en cartella rectangular i lectura clara, sense puntuació intermèdia.

41. FA

Ref.: Pascual, 1991, núm. 84; Comas, 1997, núm. 142; Berni i Carreras, 2013, núm. 54.

LP: Sant Vicenç dels Horts.

Dat.: *Chrétienne H*, 15-20 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: FA(*ventinus*)? o FA().

Com.: els 2 exemplars FA de Sant Vicenç dels Horts apareixen en una cartella rodona (2 cm diàm.), col·locats al costat del segell FE (FII). No coneixem més testimonis derivats d'aquest mateix punxó. El que més s'hi assembla és una troballa de Badalona sobre pivot de Dressel 3-2, amb la cartella del mateix diàmetre però les lletres lleugerament més petites (Comas, 1997, núm. 142).

La marca FA sembla estar relacionada amb una variant diferent recollida a la nau *Chrétienne H* sobre pivots de Dressel 3-2; ara bé, la grafia de la A no hi té res a veure. En aquest derelict s'han trobat dues marques FA en cartella circular de gran diàmetre (3,2 cm) (Corsi-Sciallano i Liou, 1985, p. 82, núm. 25). En ambdós casos fan pare-

lla amb un segell ER, una marca que també apareix a *Baetulo* (vegeu núm. 32).

Pel que fa a la lectura, dins de l'epigrafia monumental de la *Hispania Citerior*, hi ha alguns *nomina* força comuns, com *Fabius* (comú a *Barcino*), *Faventinus* (zona propera a *Barcino*), *Fannius* o *Faustus*. Tots ells tenen nombrosos exemples.

41.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1004 *bis*).

Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: FA.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 142.

Com.: en el cas de Badalona, la marca pertany al Museu i no té procedència coneguda. Formalment, les dues lletres són força irregulars, comparades amb les d'altres paral·lels de Sant Vicenç i de la *Chrétienne H*.

41.a2)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 30-146.

LC: Museu de Badalona (S-01-2011/151).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: FA.

42. CNFVLSE

Ref.: Pascual, 1991, núm. 59; Comas, 1997, núm. 19-21.

LP: Badalona.

Dat.: Badalona, 20-50 dC.

Coutances: 0-10 dC.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: CN() FVL(*vi*) SE(*cundi*).

Com.: es tracta d'una marca ben coneguda a diverses excavacions de *Baetulo* com al carrer de Gaietà Soler, 2, que segurament identifica un productor local. La família *Fulvia* és ben coneguda a *Barcino*, com un *Fulvius Clementis* (IRC, IV, 127), *Fulvia Maxima* (IRC, IV, 130) o *Fulvius* (IRC, IV, 131). La presència de fins a 5 exemplars a *Baetulo* suggereix que es tracta d'una producció local, però també hi ha exemples a Mataró (IRC, I, 122), *Tarraco* i Empúries. És predominant a la zona del llevant, sobretot a *Saguntum*, *Carthago Nova* i *Ilici*.

Pel que fa a la seva distribució, tenim 5 exemplars de Port-la-Nautique (Bouscaras, 1974; Bergé, 1990) i Coutances (Deniaux, 1980).

42.a1)

LT: carrer de Gaietà Soler, 2 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. 2-GS/88-486).

Dat.: mitjans del segle I dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CN[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 19.

Com.: marca fragmentada de cartella rectangular que s'identifica com CNFVLSEC per altres paral·lels.

42.a2)

LT: carrer de Gaietà Soler, 2 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. 2-GS/88-802).

Dat.: mitjans del segle I dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CN[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 20.

Com.: similar a la marca anterior, la presència dels punts al voltant de la cartella la identifica clarament com a CNFVLSEC.

42.a3)

LT: Torre Vella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. TV/84-22041).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(.)[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 21.

Com.: només es conserva la C i un punt, malgrat que la marca sempre inclou la CN de *Cneo*. S'ha incorporat dins del grup de CNFVLSEC, però amb dubtes.

42.a4)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-2589).

Dat.: 20-30 dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]F(VL)SEC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 24.

Com.: segell trencat en què només es conserva clarament el *nomen* i el *cognomen*.

42.a5)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-2280-15).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (?) (N?) FVL(S?) [...]

Com.: es conserva només la part central del segell, en què es llegeix perfectament FVL, però es veu molt poc el *praenomen* CN.

43. H

Ref.: Pascual, 1991, núm. 164; Comas, 1997, núm. 25-29.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Dat.: *Cap del Vol*, 10 aC - 5 dC; Les Baux-de-Provence, August; Badalona, 0-50 dC.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: H().

Com.: la marca H sembla produir-se a diversos tallers, alguns d'ells al Vallès, com Can Feu o La Salut, i d'altres a l'Estació Badalona Central. La possibilitat de discriminar cada marca del seu taller s'ha de fer a través de les característiques formals de la marca (lletra, cartel·la) i sobretot a través d'arqueometria —pastes ceràmiques—, si bé no resulta senzill (Martínez Ferreras, 2009 i 2014). Les marques H de Can Feu es troben en cartel·la circular en el pivot de les àmfores que són preferentment de pasta clara, només amb tres excepcions de pasta vermella. L'únic exemplar de pasta vermella que ha pogut veure l'autor presenta una cartel·la rectangular (Carreras, 2019, núm. 25.b1); les altres dues no s'han trobat. Junament amb les terrisseries de Can Feu i potser la de La Salut, la marca H s'ha trobat al jaciment badaloní d'Illa Fradera, amb una pasta ceràmica que sembla coincidir amb les marques documentades al derelict de *Cap del Vol* (Comas i Martínez Ferreras, 2015). Degut a aquesta coincidència de marques, resulta difícil reconèixer la distribució de les produccions de cadascun dels tallers.

En el cas de la producció d'Illa Fradera, la tenim en cartel·la circular i també quadrada de petites dimensions. Pel que fa a la distribució, a hores d'ara, es coneixen exemples de marques H en cartel·la circular a Port-la-Nautique (2) - Pascual 1 (Bouscaras, 1992 i 1993), Anterive? - Pascual 1, *Els Ullastres I* (1) - Pascual 1 (Pascual, 1991, núm. 101), Cours de Chapeau Rouge - Bordeus (1) - Pascual 1 (Berthault, 2009), Malard - Narbona (2) - Pascual 1 (Falguera, 1993) i *Cap del Vol* (1) - Pascual 1 (Geli *et al.*, 2024). En la recent publicació de noves marques de *Barcino* (Carreras, 2021), apareixen 2 exemplars en cartel·la circular dels carrers dels Carders i de la Freneria.

43.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 7677).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 25.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda. Està acompanyat per una altra marca que no es llegeix bé.

43.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8853).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 26.

Com.: una altra marca de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda en cartel·la circular.

43.a3)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-2005).

Dat.: segona meitat del segle I dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 27.

Com.: marca de petites dimensions en cartel·la circular.

43.a4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-POU
SECTOR 3-62MC).Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Com.: una altra marca H de petites dimensions en una cartel·la petita, que sembla un tret que identifica la terrisseria d'Illa Fradera.

43.b1)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-8852).

Dat.: Claudi.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 28.

Com.: marca de petites dimensions i cartel·la rectangular.

43.b2)

LT: carrer de Fluvià (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10998).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 29.

Com.: marca de petites dimensions i cartel·la rectangular.

43.b3)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-31).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Com.: marca de petites dimensions i cartel·la rectangular.

43.b4)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1516-22).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Com.: marca de petites dimensions i cartel·la rectangular.

43.b5)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3321-4-
64MC).Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Com.: marca de molt petites dimensions i cartel·la rectangular.

43.b6)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3321-5-
65MC).Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Com.: marca de molt petites dimensions i cartel·la rectangular.

43.b7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2484-57MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Com.: marca de molt petites dimensions i cartella rectangular.

43.b8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2574-1-72MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Com.: marca de molt petites dimensions i cartella rectangular. Està molt desgastada i inicialment s'havia confós amb una L.

44. HI

Nou segell

LP: Badalona?

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: HI(*lari*).

Com.: no existeix cap marca tarraconense simplement de HI; les úniques són en una Dressel 7-11 bètica a Sala (Boube, 1973-1975) i en una Dressel 1B de Mondragone. Segurament es pot associar amb la marca THIL (núm. 45 del catàleg) que s'han trobat també a Badalona. Finalment, la marca HIL també és coneguda a Can Tintorer (Berni i Carreras, 2013, núm. 65).

44.a1)

LT: lateral C-31 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (LC-31-16-2099-1).

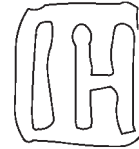
Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: HI.

45. THIL

Ref.: Comas, 1997, núm. 110.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: T() HIL(*ari*).

Com.: les úniques marques THIL conegudes són la present a Badalona, publicada per Comas (1997, núm. 10), i una troballa recent del carrer Ample de *Barcino* (Carreras, 2021). Ara bé, existeixen moltes altres marques similars al Baix Llobregat, que podria ser l'origen d'aquesta variant. Així, la marca TH es troba ben documentada a la terrisseria del Barri Antic de Sant Boi (Berni i Carreras, 2013, núm. 114), amb cronologies de 15-20 dC. A Can Tintorer apareix la marca THA (Berni i Carreras, 2013, núm. 65), a les mateixes dates, i THE a Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 117). Finalment, la marca HIL també és coneguda a Can Tintorer (Berni i Carreras, 2013, núm. 65).

45.a1).

LT: Badalona

LC: Museu de Badalona (Ref. B/81-10).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (TH)IL.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 110.

Com.: un segell únic amb una lectura molt clara, diferent als paral·lels del Baix Llobregat ja esmentats.

46. I

Ref.: Pascual, 1991, núm. 108.

LP: Estació Badalona Central.

Dat.: Saintes, August; *Cap del Vol*, 10 aC - 5 dC.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: I().

Com.: cartella quadrada típica que es diferencia d'altres de circulars que es produeixen a Santa Caterina (Carreras, 2009a, núm. 14) o Can Feu (Carreras, 2019, núm. 29). La marca amb la mateixa cartella quadrada es troba a Saintes i en el carregament de *Cap del Vol* (Geli *et al.*, 2024), que arqueomètricament s'ha associat a la producció de Badalona.

46.a4)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1516-20).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: I.

Com.: marca molt clara en cartella rectangular.

46.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3321-6-66MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: I.

Com.: marca molt clara en cartella rectangular.

47. CI...

LP: Badalona?

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: C(aius) I(ulius)...

Com.: es tracta d'un segell trencat i, per tant, la seva interpretació està condicionada per aquest fet. Hi ha diverses marques que comencen per CI, des de la CI de Can Tintorer (Berni i Carreras, 2013, núm. 36) fins a CIAS, CILO, CISSI o CIVNI. Les altres possibilitats, com CIVLIT-HEOPHILI o CIVLIANTER, es descarten perquè tenen un punt entre la C i la I.

46.a2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-128MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: I.

Com.: marca molt clara en cartella rectangular.

47.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011), UE1117-1.

LC: Museu de Badalona (AC2-11-1117-2).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CI...

46.a3)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1516-21).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: I.

Com.: marca molt clara en cartella rectangular.

48. TI

Ref.: Pascual, 1991, núm. 109 (com IT).

Dat.: *Giraglia*, post. 20 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: T(itus) I(ulius).

Com.: només es coneix un altre paral·lel d'aquesta marca a Erso (França) (Sciallano, 2008) en un context posterior al 20 dC. Pel que fa a la seva lectura, *Titus Iulius* podria fer referència al possible *tria nomina Titus Iulius Placidus* (IRC, IV, 2-9)?

48.a1)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 339.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-339-2).

Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (TI?).

Com.: també es podria identificar com un numeral, II.

49. IC

Nou segell

Tip.: Pascual 1.

Lect.: IC(eli).

Com.: no es coneixen paral·lels d'aquesta marca i tampoc no sembla que estigui *retro*. Una possible lectura de la marca seria el *cognomen Iceli*, del qual no tenim cap constància propera, a excepció d'una inscripció de Sagunt (CIL, II, 03394).

49.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011), UE1074.

LC: Museu de Badalona (AC2-11-1074-1).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in ansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: IC.

Com.: la C té una forma estranya però no es pot reconèixer cap altre caràcter alternatiu.

50. IN

Ref.: Comas, 1997, núm. 143-145; Carreras, 2019, núm. 34.

LP: Can Feu.

Dat.: Port-la-Nautique, 27 aC - 68 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: IN().

Com.: un segell poc conegut que segurament prové de la terrisseria de Can Feu (Carreras, 2019, núm. 34), al Vallès Occidental, i que tindria sortida per mar a través de *Baetulo*, comunicada a través del riu Ripoll, un afluent del riu Besòs (l'antic riu *Baetulo*). Ara bé, totes les marques de Can Feu es troben en cartel·la quadrada, i els exemplars de Port-la-Nautique i Badalona són en cartel·la circular, per la qual cosa podria existir una altra terrisseria productora d'aquesta variant.

50.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8845).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: IN.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 143.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

50.a2)

LT: Ambulatori (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. Amb./73 s/n).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: IN.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 144.

Com.: marca en cartel·la circular.

50.a3)

LT: Badalona.

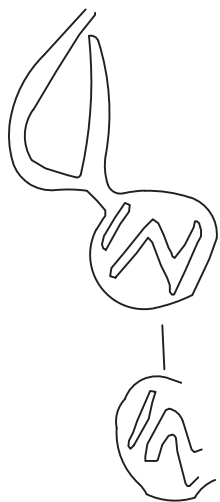
LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 11749).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: IN IN.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 145.

Com.: doble segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

51. INTIL

Nou segell

LP: Badalona?

Lect.: INTIL() o INTI() L().

Com.: possiblement associat a la marca IN. No hi ha cap *cognomen* INTIL conegut; l'altra possibilitat és que es tracti d'un nom indígena romanitzat o bé de dos noms. En el cas que fos un nom indígena, podria derivar d'*Intibil* —semblant al nom del famós Indíbil o potser només un nom, INTI, i la L podria indicar un altre nom, com LAKER o LAUR.³

51.a1)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 212.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-212-4).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: INTIL.

Com.: la marca és ben clara i no presenta cap dubte en la interpretació dels caràcters.

3. Aquesta és una proposta de Joan Ferrer, al qual volem agrair la seva ajuda.

52. IVNO

Ref.: Pascual, 1991, núm. 115; Comas, 1997, núm. 146.

Dat.: Badalona, 100-150 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: IVNO(*nia*).

Com.: és una marca només coneguda per l'exemplar trobat a Badalona, sense cap paral·lel, per ara, a cap altre jaciment. Pel que fa a la seva lectura, segurament identifica el *nomen* *Iunonia*, com apareix en el CIL, VIII, 16816 i 21329.

52.a1)

LT: Torre Vella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. TV/83-6845).

Dat.: primera meitat del segle II dC.

Pos.: *in collo*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: IVNO.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 146.

Com.: l'exemplar es troba en una cartel·la rectangular en què la primera i la darrera lletra semblen desgastades.

53. L

Ref.: Pascual, 1991, núm. 116; Comas, 1997, núm. 30 i 147.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Dat.: Badalona, 14-37 dC; Port-la-Nautique, 25-0 aC; *Cap del Vol*, 10 aC - 5 dC; *Grand-Rouveau*, ca. 50 dC; *Sud-Lavezzi* 3, 1-15 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: L().

Com.: un altre dels segells d'un únic caràcter que té més d'una terrisseria productora, en aquest cas Cal Ros de les Cabres (el Masnou), juntament amb l'Estació Badalona Central. Degut a la proximitat, segurament l'únic exemplar de Cal Ros de les Cabres (Járrega, 1987) podria ser de la producció d'Illa Fradera. Dins del conjunt de marques documentades L, hi ha una majoria de marques en

cartella rectangular que acostumen a trobar-se en àmfores Pascual 1, mentre que les de cartella circular són a Dressel 3-2.

Pel que fa a la distribució de la marca, hi ha fins a 13 exemplars trobats a Port-la-Nautique (Bergé, 1990; Bouscaras, 1992; ANTEAS, 1993) i la resta a derelictes com *Cap del Vol* (Geli *et al.*, 2024), *Grand-Rouveau* (Corsi-Sciallano i Liou, 1985) i *Sud-Lavezzi 3* (Corsi-Sciallano i Liou, 1985), vinculats a les rutes amb la *Gallia*. Recentment, se n'ha trobat un altre exemplar en cartella circular al carrer dels Carders de Barcelona (Carreras, 2021).

53.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3296-1-74MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L?

Com.: marca en cartella quadrada.

53.a2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3321-3-76MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L.

Com.: marca en cartella quadrada.

53.a3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-10-73MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L.

Com.: marca en cartella quadrada.

53.a4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5512).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L.

Com.: marca en cartella quadrada.

53.a5)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5240-61MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L.

Com.: marca en cartella quadrada.

53.a6)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10999 *bis*).

Dat.: Tiberi.

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: H.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 30.

Com.: marca en una cartella regular adaptada a la lletra L.

53.a7)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1516-23).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L.

Com.: marca en cartella quadrada.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L.

Com.: les marques L en cartella circular es troben en Dressel 3-2, i n'hi ha en dos derelictes: *Grand-Rowveau* (ca. 50 dC) i *Sud-Lavezzi 3* (1-15 dC).

53.a8)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2011, núm. 141.171.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2011).

Dat.: 30-0 aC.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Com.: marca en cartella quadrada.

53.b2)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-11454).

Dat.: primera dècada del segle I dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 147.

Com.: cartella circular.

53.a9)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2011, núm. 141.171.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2011).

Dat.: 30-0 aC.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Com.: marca en cartella quadrada.

53.b3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-14MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L.

Com.: cartella circular.

53.a10)

LT: carrer de Font i Escolà, 21 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (FE-01-1027-127).

Tip.: Pascual 1.

Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L.

54. SLL

Ref.: Pascual, 1991, núm. 219; Comas, 1997, núm. 195-196; Carreras, 2019, núm. 35.

LP: Can Cabot, Sant Miquel de Martres.

Dat.: Badalona, 50 dC; Le Mans, 0-10 dC; Cartago, 14-37 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: S() L() L().

Com.: es tracta d'una de les marques més conegudes de les terrisseries de la zona propera a

53.b1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5132-2-103MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.

Caldes de Montbui. S'associa a dues terrisseries conegudes, com són la propera a l'ermita de Sant Miquel de Martres i la de Can Cabot (Santa Eulàlia de Ronçana). Sembla que la seva exportació es faria a partir del port de *Baetulo* (Comas, 1997, núm. 75), on se n'han trobat almenys 2 exemplars i que la difusió es concentra al sud (*Ruscino*) i a *Carthago*.

Pel que fa a la interpretació del possible nom del personatge del segell, ja fa uns anys vam fer una proposta en relació amb la seva vinculació a la gens *Licinia* (Berni, Olesti i Carreras, 2005, núm. 174; Berni *et al.*, 2022). Les tres lletres indicarien dos noms, un primer de caràcter servil que seria *S(ecundus)* i les dues lletres següents serien del possible patró, i la proposta seria *L(uci) L(ici-ni)*. Hi ha altres segells que es relacionen amb aquesta gens que tenen una estructura similar, com *NLL*, *NLIC* (núm. 55 en aquest catàleg) o *TLIC*.

Si la identificació fos correcta, ens trobaríem davant d'uns dels personatges més coneguts de l'epigrafia de *Barcino*, el llibert de *Lucius Licinius Sura*, o sigui *Lucius Licinius Secundus* (IRC, IV, 83-104) (Fabrè, Mayer i Rodà, 1997). Si es tractés d'aquest mateix personatge, l'única datació de la marca que hi coincidiria seria la de Badalona (ca. 50 dC), ja que *Lucius Licinius Secundus* se situa cronològicament en època trajana (98-117 dC).

La vinculació de la gens *Licinia* amb Caldes de Montbui està ben representada en la inscripció IRC, I, 36, en què es fa esment de dos lliberts, *Publius Licinius Philetus* i *Licinia Crassi*, que fan culte a la deessa Isis (Fabrè, Mayer i Rodà, 1984, núm. 81-82).

Aquesta marca està ben representada a Badalona amb 2 exemplars, per la qual cosa podria ser aquest el port de sortida d'aquestes àmfores produïdes a Sant Miquel de Martres (Caldes) o Can Cabot (Santa Eulàlia de Ronçana). La marca es pot relacionar també amb els segells de *dolia* de la gens *L.LIC*, com, per exemple, la marca de Can Feu *L.LIC.CHRES* (Carreras, 2019, núm. 101; Berni *et al.*, 2022).

54.a1)

LT: carrer de Gaietà Soler, 2 (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. 2GS/88-111).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: SLL.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 195.

Com.: una marca perfectament conservada en cartel·la rectangular.

54.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 2013).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: SL(L?).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 196.

Com.: segell de la col·lecció del Museu, sense procedència coneguda. Marca en cartel·la rectangular, en què la darrera lletra no es llegeix prou bé.

55. NLIC

Ref.: Pascual, 1991, núm. 153; Comas, 1997, núm. 189.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: N() LIC(ini).

Com.: marca de la qual disposem només d'un exemplar a *Baetulo*. S'ha relacionat amb les marques SLL i les possibles marques de la gens *Licinia* (Berni, Olesti i Carreras, 2005, núm. 174; Berni *et al.*, 2022).

55.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1011).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: NLIC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 189.

Com.: segell de la col·lecció del Museu, sense procedència coneguda.

56. LE

Ref.: Pascual, 1991, núm. 120.

Tip.: Dressel 3-2.

Dat.: *Diano Marina*, ca. 50 dC.

Lect.: LE().

Com.: només es coneixia una marca LE *retro* sobre una Dressel 3-2 del derelict de *Diano Marina* (Corsi-Sciallano i Liou, 1985).

56.a1)

LT: carrer de Font i Escolà, 21 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (FE-01-1027-128).

Tip.: Pascual 1.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (LE?).

Com.: en el cas de la marca de Badalona, sembla que es tracta d'una lligadura, o si més no d'una connexió entre ambdós caràcters.

57. M

Ref.: Pascual, 1991, núm. 134.

LP: Can Tintorer (Berni i Carreras, 2013, núm. 73).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Dat.: Can Tintorer, 15-50 dC; *Grand-Rouveau*, ca. 50 dC; *Sud-Lavezzi* 3, 1-15 dC; *Planier* 1, ca. 15 dC.

Lect.: M().

Com.: sembla que es tracta d'un segell del Baix Llobregat, concretament de Can Tintorer (Berni i Carreras, 2013, núm. 73), que també es troba a Can Pedrerol de Dalt i també està associat a la terrisseria de Torre Llauder (Pascual, 1991, núm. 132.3). Pel que fa a la distribució, es troba al sud de la *Gallia* a llocs com Port-la-Nautique (Bergé, 1990; Bouscaras, 1992) i Dax (Pascual, 1991, núm. 132.6).

57.a1)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1534-3).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M.

Com.: segell en cartella circular.

57.a2)

LT: carrer de les Termes Romanes, 3 (Badalona) (2008-2010).

LC: Museu de Badalona (FC'09-2021-1).

Dat.: inicis del segle II dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M.

57.a3)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (2010).

LC: Museu de Badalona (FC'10-12018-1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M.

58. QMEVI

Ref.: Pascual, 1991, núm. 193; Comas, 1997, núm. 4-8.

Dat.: Badalona, 40 aC.

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1, i Pascual 1.

Lect.: Q() MEVI.

Com.: es tracta d'un segell ben conegut en Laietana 1 / Tarraconense 1 i que majoritàriament es troba en jaciments de Badalona, on es creu que hi podria haver la seva terrisseria. El *no-men* MEVI només té un paral·lel a la *Hispania Citerior* a Mallorca (Veny, 1965, núm. 194). Els altres exemplars de la marca es troben a Empúries (Almagro, 1952, núm. 210), Vieille-Toulouse (Labrousse, 1976) i Saintes (Lauranceau, 1988).

Estr.: Q[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 6.

Com.: marca en un llavi de Laietana 1 / Tarraconense 1 que comença amb Q i que podria ser QMEVI.

58.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8814).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: QMEVI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 4.

Com.: marca de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda, en cartel·la rectangular.

58.a4)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-4272).

Dat.: 40 aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: Q[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 7.

Com.: marca en un llavi de Laietana 1 / Tarraconense 1 que comença amb Q i que podria ser QMEVI.

58.a2)

LT: carrer de Pujol, 36 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. 76/Sit-3188).

Dat.: 40 aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...](M?)EVI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 5.

Com.: marca fragmentària en cartel·la rectangular.

58.a5)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-1193).

Dat.: 40 aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: Q[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 8.

Com.: marca en un llavi de Laietana 1 / Tarraconense 1 que comença amb Q i que podria ser QMEVI.

58.a3)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/90-7061).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

58.a6)

LT: carrer de Fluvà (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10626).

Dat.: Tiberi.

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]MEVI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 31.

Com.: marca que només inclou el *nomen* MEVI i que es troba en una Pascual 1.

58.a7)

LT: plaça de la Vil·la Romana (Badalona) (2006), UE20419, núm. 407.

LC: Museu de Badalona (PVR-6-20419/247).

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: QMEVI.

58.a8)

LT: carrer de Sant Felip i de Rosés (Badalona) (2012).

LC: Museu de Badalona (SFR-12-216).

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: Q(·)M(E?)(V?).

59. CMVCI

Ref.: Pascual, 1991, núm. 58; Comas, 1997, núm. 14.

LP: Badalona?

Dat.: Badalona, 40 aC.

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.

Lect.: C() MVCI(us).

Com.: es tracta d'una marca excepcional; sembla ser una producció d'una terrisseria de Badalona, ja que se'n va trobar un exemplar antigament al carrer de Pujol, 36 i, darrerament, a la plaça de la Vil·la Romana, 16. El *nomen* *Muci* s'ha associat amb la família senatorial de *P. Mucius Scaevola*, i fins i tot la marca podria identificar *C. Mucius Scaevola*, acompanyant d'August en les seves expedicions il·líriques el 35 aC (Miró, 1988, núm. 245). N'hi ha un altre exemplar documentat a Vinyoles d'Orís (Torrelló) (Berni, 1996) i darrerament a la vil·la del Pont del Treball Digne (Barcelona) (Carreras, 2021).

59.a1)

LT: carrer de Pujol, 36 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. 76/Sit-3740).

Dat.: 40 aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(·)MVCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 14.

Com.: segell complet en cartella rectangular i exemple de *duo nomina* en les Laietana 1 / Tarraconense 1.

59.a2)

LT: plaça de la Vil·la Romana, 16 (Badalona) (2016), UE31.

LC: Museu de Badalona (PL-16-UE31).

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CMVCI.

60. N

Ref.: Pascual, 1991, núm. 148; Comas, 1997, núm. 152.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Dat.: Badalona, 14-37 dC; *Chrétienne H*, 15-20 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: N().

Com.: una altra de les marques d'un únic caràcter que sembla produir-se a diverses terrisseries a part d'Estació Badalona Central, com seria el forn de Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 82). La presència de 3 marques a Badalona, i una d'elles a la terrisseria d'Illa Fradera, indicaria la seva producció local. Pel que fa a la seva distribució, es troba només a Port-la-Nautique (2 exemplars) (Bergé, 1990; Bouscaras, 1991) i al derelict de la *Chrétienne H* (Corsi-Sciallano i Liou, 1985).

60.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5147).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: N.

Com.: en cartel·la circular molt semblant a la marca de la *Chrétienne H*.

60.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. 1005 *bis*).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: N.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 151.

Com.: segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

60.a3)

LT: carrer de Fluvià (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10998).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: N.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 152.

Com.: un altre segell en cartel·la circular amb lletres gruixudes.

60.a4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3208-119MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: N.

Com.: marca en cartel·la rodona.

61. O

Ref.: Comas, 1997, núm. 258.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: O().

Com.: es tracta d'una marca incisa en forma de O que es troba tant a la terrisseria d'Estació Badalona Central com a Santa Caterina (Barcelona) (Carreras, 2009a, núm. 19). A més a més, s'ha trobat un altre exemplar d'aquestes característiques a Roanne, en una Dressel 3-2.

61.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2180-1-113MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: O.

Com.: en cartella rectangular amb la O incisa.

61.a2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3208-1-109MC).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: O.

Com.: O incisa sense cartella perceptible.

61.a3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3289-1-110MC).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: O.

Com.: O incisa sense cartella perceptible.

61.a4)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3922-3-111MC).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: O.

Com.: O incisa sense cartella perceptible.

61.a5)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5044).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: O.

Com.: O incisa sense cartella perceptible.

61.a6)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2663).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: O.

Com.: O incisa sense cartella perceptible.

61.a7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5044-530MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: O.

Com.: O incisa sense cartella perceptible.

61.a8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5273).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: O.

Com.: O incisa sense cartella perceptible.

Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (L?)OC[...].

Com.: la marca està incompleta però sembla que hi hauria una altra lletra, i per això l'alternativa més probable seria una U i no pas una lligadura CI.

61.a9)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5145-123MC).

Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: O.
Com.: O incisa sense cartel·la perceptible.

61.a10)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-3204).

Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: O.
Com.: O incisa sense cartel·la perceptible.

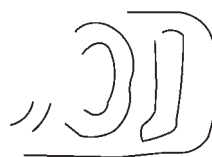
62.a2)

LT: Badalona.
LC: Museu de Badalona (Ref. K/76-2621).
Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: LOC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 233.

Com.: també és una marca incompleta i de nou l'opció LOCV sembla la més probable.

62. LOCV

Nou segell
LP: Badalona?
Tip.: Dressel 3-2.
Lect.: L() OCV().

Com.: només s'ha trobat una marca semblant en àmfora tarraconense a Port-la-Nautique (Bouscaras, 1990, núm. 15). Existeix també la marca LOCI, trobada a Port-la-Nautique, però no sembla que la C tingui una lligadura amb una I (Bergé, 1990, núm. 198). Podria, també, associar-se a les marques PLOC de Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 94), i del mercat de Santa Caterina (Carreras, 2009a, núm. 15).

62.a1)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 339.
LC: Museu de Badalona (VA-12-15-339-5).

63. OPTA

Ref.: Pascual, 1991, núm. 161-162; Comas, 1997, núm. 155-156.

LP: Sant Vicenç dels Horts i Badalona?

Dat.: *Chrétienne H*, 15-20 dC; Cartago, 14-37 dC; *Cavallo 1*, 25-50 dC; Sant Vicenç dels Horts, 25-50 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: OPTA(*ti*).

Com.: n'hi ha pocs exemplars, un només a Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 87) i un de *Carthago* associat a la marca CIAS (Pascual, 1991, núm. 161), mentre que dues marques es troben a Badalona. I un darrer exemple a la *Chrétienne H*, però és una marca completa OPTATI amb tots els caràcters i cap lligadura.

Existeix a *Barcino* una inscripció de *Marco Aemilio Optato* (IRC, IV, 052), mentre que el *cognomen* també es troba al Vallès, tant en el cas de *Lucio Marcio Optato* (IRC, I, 101) com en el

de *Quinto Granio Optato* (IRC, I, 97). També es tracta d'un *cognomen* popular a la zona de Llevant, com és el cas de Sagunt (CIL, II(2), 4.0410, 0497, 501, 535, 690).

63.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. H/87-6-249).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: OP(TA).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 155.

Com.: cartella rectangular amb lligadura (TA).

63.a2)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/95-186-187).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: OP[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 156.

Com.: cartella rectangular amb lligadura (TA).

64. OTO

Nou segell

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: OTO().

Com.: no existeix cap segell que comenci per OTO, així doncs ens trobem amb una marca original. Pel que fa a la lectura del *cognomen*, de la *Hispania Citerior* només es coneix el *cognomen* *Otobesanus* de Lliria (CIL, II, 3794) i el de Sagunt (CIL, II, 6047), segurament un nom indígena adaptat. Els *cognomina* *Oto* i *Otocillae* són altres alternatives trobades en altres províncies romanes, si bé no es tracta d'una arrel gaire corrent.

64.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011), UE 1584.

LC: Museu de Badalona (AC-11-1584-1).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: O(T?)O[...]

65. P

Ref.: Pascual, 1991, núm. 164; Comas, 1997, núm. 157-161; Berni i Carreras, 2013, núm. 88.

LP: Illa Fradera; Sant Vicenç dels Horts.

Dat.: Bordeus, 20-30 dC; Vieille-Toulouse, 25-1 aC; *Planier 1*, ca. 15 dC; *Cap del Vol*, 10 aC - 5 dC; *Els Ullastres I*, 10 aC - 10 dC; Cartago, ca. 50 dC; Badalona, 0-50 dC; Font i Escolà (Badalona), finals del segle I aC.

Tip.: Dressel 3-2, Pascual 1, Laietana 1 / Tarraconense 1.

Lect.: P().

Com.: existeixen nombrosos segells P produïts a terrisseries tan diverses com Illa Fradera (Badalona: 50 dC), si bé també es manufacturen a Sant Vicenç dels Horts, Sant Miquel de Martres o Santa Caterina. També hi ha la marca P en la terrisseria de Riudoms (Berni, 2010), si bé les pastes són una mica diferents a les documentades a Badalona. Creiem que segurament aquesta, per la cartella rodona i la proximitat, correspon a la terrisseria d'Illa Fradera (EBC). Fins i tot, la marca es troba en una cartella circular al carrer de la Tapineria de Barcelona (Berni i Carreras, 2001) en una imitació de Dressel 20 de la Tarraconense.

En alguns derelictes s'associa a altres marques, com MSPVP al derelict *Planier 1* (L'Hour, 1984), però també la tenim a derelictes que semblen ser originaris de *Baetulo*, com a *Cap del Vol* (Geli et al., 2024) i a *Els Ullastres I*.

Pel que fa a la seva distribució, es localitza sobretot al sud de la *Gallia*, des del golf de Fòs (Amar i Liou, 1984), Port-la-Nautique (Bergé, 1990, ANTEAS, 1993; Bouscaras, 1993), Vieille-Toulouse (Benquet, 2013), Brams (Pascual, 1991) fins a Bordeus (Laubenheimer i Watier, 1991; Berthault, 1999). També s'ha trobat el segell P en el

nou mercat del Testaccio, de Roma (Contino *et al.*, 2013), i a les Illes Balears, com Alaior (Nicolás *et al.*, 2015).

65.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. 8841).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 157.

Com.: segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda, en cartel·la quadrada.

65.a2)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-5637).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 158.

Com.: segell en cartel·la rectangular de base curta.

65.a3)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-8850).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 159.

Com.: segell en cartel·la rectangular de base curta. La P no acaba de tancar-se completament.

65.a4) S + P

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1006 bis).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S + P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 197.

Com.: segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda, en cartel·la rectangular, associada a una S.

65.a5)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-28).

Pos.: *in ventre*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartel·la quadrada.

65.a6)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1516-18).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartel·la quadrada. La P no acaba de tancar-se completament.

65.a7)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1520- 9).

Pos.: *in ventre*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartel·la quadrada.

65.a8)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1516- 17).

Pos.: *in ventre*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P

Com.: segell en cartel·la quadrada.

65.a9)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3036-1-94MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartel·la rectangular de base curta.

65.a10)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3321-1-75MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartel·la rectangular de base curta.

65.a11)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3656-1MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartel·la rectangular de base curta.

65.b1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1010).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 160.

Com.: segell en cartel·la circular de la col·lecció del Museu, sense procedència coneguda.

65.b2) LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-1959).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 161.

Com.: segell en cartel·la circular.

65.b3)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. 8826 bis).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 190.

Com.: segell en cartella circular de la col·lecció del Museu, sense procedència coneguda.

65.b4)

LT: carrer de les Termes Romanes (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. Termes Romanes/77-s/n).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 191.

Com.: segell en cartella circular.

65.b5)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-27).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartella circular.

65.b6)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5016-2-91MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartella circular.

65.b7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5032-1-99MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartella circular.

65.b8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5142-3-97MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartella circular.

65.b9)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5246-34MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartella circular, si bé sembla escapçada.

65.b13)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (1997), UE562, núm. 269.

LC: Museu de Badalona (FC-97-269).

Tip.: Pascual 1.

Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

65.b10)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-12-90MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P + (*Signum*) III.

Com.: segell en cartella circular associada a un possible signe numèric.

65.b14)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 223.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-223-1).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

65.b11)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5698-139MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: segell en cartella circular.

65.b15)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 337.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-337-1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

65.b12)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).

LC: Museu de Badalona (FE-01-1029-162).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

Com.: cartella circular.

65.b16)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).

LC: Museu de Badalona (FE-01-1026-128).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P.

66. CPF

Ref.: Pascual, 1991, núm. 64.1.

LP: Ca l'Estrella (o voltants).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Dat.: *Diano Marina*, ca. 50 dC.

Lect.: C() P() F().

Com.: fins a la troballa de les marques de Ca l'Estrella només se'n coneixia un exemplar, el del derelict de *Diano Marina* (ca. 50 dC) (Corsi i Sciallano i Liou, 1985); amb la troballa de 5 exemplars a Ca l'Estrella sembla que el seu lloc de producció seria una terrisseria propera a Ca l'Estrella.

Pel que fa a la lectura de les tres lletres, es podria interpretar com un *tria nomina*, que fes referència a una de la gens més coneguda de *Baetulo*, la *Porcia*. Podria llegir-se com un *Caius Porcius*, del qual no tenim cap evidència epigràfica monumental propera, a excepció d'un *Caius Porcius Seranus* (AE, 1985, 0625) de *Dertosa*.

66.a1)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-26).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (C?)P(.)F.

Com.: segell una mica erosionat, en què la C no es veu prou bé.

66.a2)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-24).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(.)P(.)F(?).

Com.: marca de cartel·la rodona amb una línia en la part superior.

66.a3)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-23).

Pos.: *in ventre*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(.)P(.)F.

Com.: marca de cartel·la rodona amb una línia en la part superior.

66.a4)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-25).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(.)P(.)F.

Com.: marca de cartel·la rodona amb una línia en la part superior.

66.a5)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1584-22).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: C(.)P(.)F.

Com.: marca de cartel·la rodona amb una línia en la part superior.

66.a6)

LT: carrer de Font i Escolà (Badalona) (2001).

LC: Museu de Badalona (FE-01-1093-174).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: (C?)(.)P(.)F.

67. NP

Ref.: Pascual, 1991, núm. 65; Comas, 1997, núm. 153.

LP: Torre Llauder.

Dat.: *Ile-Rousse*, ca. 50 dC; Cartago, ca. 50 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: N() P().

Com.: és un segell més conegut pels llocs de consum que pels de producció. S'associa a la terrisseria de Torre Llauder, si bé només hi ha un segell de la Col·lecció Ribes (TLL-5000). Totes les altres evidències, a excepció de la de Badalona, corresponen a llocs de consum. Principalment, la ciutat de Roma, com Castro Pretorio (CIL, XV, 3491.1-2), el nou mercat del Testaccio (Contino *et al.*, 2013) i també Òstia (Pascual, 1991, núm. 154) i *Herculaneum* (Tchernia i Zevi, 1972). Un altre dels seus mercats serà *Carthago*, on es localitzen 2 marques (Delattre, 1907), Fos-sur-Mer (Marty i Zaaraoui, 2009) i València (Fernández Izquierdo, 1984).

67.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. 8834).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: NP.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 153.

Com.: segell de la col·lecció del Museu, sense procedència coneguda.

67.a2)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011).

LC: Museu de Badalona (AC-11-1371-1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: NP.

68. PP

Ref.: Comas, 1997, 162.

LP: Torre Llauder.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: P() P().

Com.: marca molt coneguda de la terrisseria de Torre Llauder, amb diversos exemplars de la col·lecció Ribes.

68.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. 8833).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: PP.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 162.

Com.: segell de la col·lecció del Museu, sense procedència coneguda.

69. QP

Ref.: Pascual, 1991, núm. 151.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: Q() P().

Com.: fins ara només se'n coneixien 2 exemplars en àmfores Pascual 1 trobats a Port-la-Nautique (Bouscaras, 1974, núm. 118; Bergé, 1990, núm. 80). L'exemplar de Termes Romanes, que apareix *retro* amb una pasta tarraconense similar a la de Badalona, ens obre la possibilitat que es tracti d'una producció local. Encara no disposem de dades sobre la possible terrisseria d'origen ni la seva cronologia.

69.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011).

LC: Museu de Badalona (ACS2-11-1512-1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: PQ.

Com.: les dues lletres semblen en direccions oposades.

70. MPORCI

Ref.: Pascual, 1991, núm. 142; Comas, 1997, núm. 32-108.

LP: Badalona.

Dat.: Perigús, 15-10 aC; Vic-Fesenzac, August; Saintes, 10-0 aC; Saint-Jean-de-Castets, 10-0 aC; Vieille-Toulouse, 10-0 aC; Badalona, 14-37 dC; plaça de la Constitució, 10 (Badalona), primer quart del segle I dC.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: M() PORCI.

Com.: una de les marques més conegudes de *Baetulo* i que arqueomètricament s'ha associat a la terrisseria de Can Peixau, on es va trobar només un exemplar d'aquesta marca. Ambdues terrisseries es troben a la mateixa riera de Canyet. No gaire lluny d'aquestes terrisseries s'ha trobat una vil·la rústica per a l'elaboració de vi amb 5 *lacus* i 42 empremtes de *dolia* al jaciment de Ca l'Estrella, on també es documenten un parell de segells de *M. Porcius* (Rodà *et al.*, 2024). Ara bé, el més interessant del jaciment de Ca l'Estrella és la troballa d'una inscripció en calcària blanca amb el *nomen Porcius*. No sabem si es tracta del nom del propietari de la finca, tret que també identifica les marques, però sembla probable la seva associació, malgrat que al jaciment de Ca l'Estrella no es documenta cap terrisseria. Es coneix una variant de la marca que es llegeix com M.PORCI.FIG (Châteaumeillant, Cher) (Laubenheimer i Barthélémy-Sylvand, 2010, núm. 33, fig. 54), que indicaria una possible *figlina* de propietat de *M. Porcius*. Per tant, segurament *Marcus Porcius* era un productor de vi i també de les àmfores que el contenien.

Malgrat la presència d'algunes marques MPORCI en diverses terrisseries de *Baetulo*, tant

a Can Peixau com a Illa Fradera, no sembla que fossin el seu centre productor i, de fet, si fos per quantitats, aquest es localitzaria al centre de la ciutat (Comas i Carreras, 2024).

La marca MPORCI té una amplíssima distribució per tot el nord-est peninsular, el sud de la *Gallia* i fins i tot a Neuss (*Germania*). Potser es tracta de la marca més icònica de la distribució vinària de *Baetulo* en aquest primer moment d'exportació del darrer quart del segle I aC. En aquest sentit, la ruta de l'*isthme gaulois* (Narbona-Aude-Tolosa-Garona-Bordeus) seria el gran eix de distribució.

70.a1)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-5814 *bis*).

Dat.: primera meitat del segle I dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)P?)ORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 32.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) separats per un punt.

70.a2)

LT: solar Duran (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-8386).

Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 33.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) separats per un punt.

70.a3)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-16641).

Dat.: primera meitat del segle II dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 34.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) separats per un punt.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 37.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) amb la separació del punt. Segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

70.a4)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. Inv.gnral. 4501).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 35.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt. Segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

70.a7)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8767/8768).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 38.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt. Segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

70.a5)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-4352 bis).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 36.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt.

70.a8)

LT: carrer de la Constitució, 83 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. C/83-156).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 39.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) amb la separació del punt.

70.a6)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5935).

Pos.: *in labro*.

70.a9)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-5484 bis).

Dat.: Claudi.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (M?)PORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 40.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt. Sembla una connexió entre la M, el punt i la P.

70.a10)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8574).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...](P?)ORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 41.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt. Segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

70.a11)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-7446).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORC.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 42.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt.

70.a12)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-2001-11).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in ventre*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]PORC(I?).

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt.

70.a13)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1520-12).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: M(.)PORC[...

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) amb la separació del punt.

70.a14)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1489-2).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORC.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt.

70.a15)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (E-19-1516-28).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

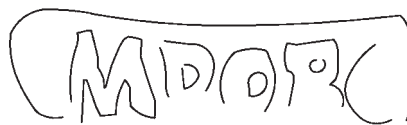
Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MP[...

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt.

Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: MPORC.

70.a16)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).
LC: Museu de Badalona (E-19-1516-25).
Tip.: Pascual 1.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (M?)PORC.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*) sense la separació del punt.

70.a20)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011).
LC: Museu de Badalona (ACS2-11-1569-1).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: MPORC.

70.a17)

LT: plaça de la Vil·la Romana (Badalona) (2006), UE20357, núm. 246.
LC: Museu de Badalona (VR-06-20357).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (POR)CI.

70.a21)

LT: plaça de la Vil·la Romana (Badalona) (2006), UE20411, núm. 2.
LC: Museu de Badalona (PVR-06-24011/2).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: M(.)PORC.

70.a18)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011), UE1117-1.
LC: Museu de Badalona (AC2-11-1117-1).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: M(.)PORC.

70.a22)

LT: carrer de Sant Felip i de Rosés (Badalona).
LC: Museu de Badalona (SFR-12-106-1).
Tip.: Pascual 1.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...]RC.

70.a19)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona), (2011), UE1406-1.
LC: Museu de Badalona (AC2-11-1406-1).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.

70.b1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5934).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 43.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b2)

LT: carrer de Gaietà Soler (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. 2-GS/88-664).

Dat.: August.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 44.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b3)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-7032).

Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 45.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b4)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-7031).

Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 46.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b5)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-155).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 47.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b6)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-156).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 48.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b7)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-3746).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 49.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b8)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-157).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(?)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 50.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la possible separació del punt.

70.b9)

LT: carrer de Fluvià (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10784).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 51.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b10)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-4098).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 52.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b11)

LT: carrer de Fluvià (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-4096).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 53.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b12)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-3747).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 54.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b13)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5933).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 55.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt. Segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

70.b16)

LT: Ambulatori (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. Ambulatori/73-s/n).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 58.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b14)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/91-799).

Dat.: darrer quart del segle I aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 56.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b17)

LT: solar Duran (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-15868).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 59.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b15)

LT: carrer de Lladó (Badalona)

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-5287 bis).

Dat.: finals del segle I aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 57.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b18)

LT: solar Duran (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-14296).

Dat.: Claudi.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 60.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b19)

LT: solar Duran (Badalona).

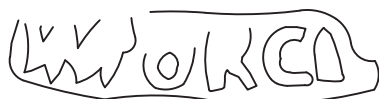
LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-12151).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (MP)ORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 61.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa. Novament apareix una mena de lligadura entre la M, el punt i la P.

70.b20)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8796).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(P?)ORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 62.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt. Segell de la col·lecció sense procedència coneguda.

70.b21)

LT: carrer de Fluvià (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10618).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 63.

Com.: marca completa amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b22)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-4150).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 64.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b23)

LT: carrer de Fluvià (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10783).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (M?)PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 65.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt. La primera lletra sembla ser també una M.

70.b24)

LT: solar Duran (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-9122).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 66.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b25)

LT: carrer de Lladó (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. LL/81-1423).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...]PORCI.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 67.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b28)

LT: carrer de Lladó (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-10757).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...]ORCI.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 70.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b26)

LT: carrer de Lladó (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. LL/81-410).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...](P?)ORCI.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 68.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b29)

LT: Badalona.
LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5941).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...]ORCI.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 71.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt. Segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

70.b27)

LT: plaça de l'Oli (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. PO/84-4061).
Dat.: August.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...]RCI.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 69.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b30)

LT: carrer de Lladó (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-2742).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...]ORCI.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 72.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b31)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-4099).
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: ...]PORCI.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 73.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b32)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-4100).
 Dat.: canvi d'era.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: ...]PORCI.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 74.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b33)

LT: Badalona.
 LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 6054).
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: (MP)OR[...
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 75.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt. Segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

70.b34)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-160).
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: (M?)(.)PORC[...
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 76.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, amb la separació del punt.

70.b35)

LT: carrer de Lladó (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-8849).
 Dat.: Claudi.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: ...]CI.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 77.

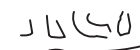
Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b36)

LT: solar Duran (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-3270).
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: ...]RCI.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 78.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa, sense la separació del punt.

70.b37)

LT: Torre Vella (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (Ref. TV/84-24451).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]CI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 79.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa.

70.b38)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-7033).

Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]PORCI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 80.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*), però amb la I inclosa.

70.b39)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-1051).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORC[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 81.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí.

70.b40)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8774).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORC[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 82.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí. Segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

70.b41)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-9505).

Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)POR[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 83.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí. Apareix el punt.

70.b42)

LT: carrer de Sant Josep i de Rosés (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SJR/79-4711).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPO(R?)[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 84.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí.

70.b43)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-7035).

Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PORC[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 85.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí. Presència de punt.

70.b44)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-4095-97).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PO(R?)C[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 86.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí. Presència de punt.

70.b45)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-7034).

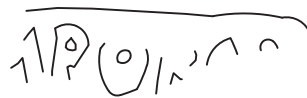
Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPO(R?)(C?)(I?).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 87.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí.

70.b46)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-751 bis).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPOR[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 88.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí.

70.b47)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-2743 bis).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(P?)O(R?)[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 89.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí.

70.b48)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-5815 bis).

Dat.: mitjans del segle I dC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPO[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 90.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*, però per les dimensions de la marca, l'hem agrupat aquí.

70.b49)

LT: solar Duran (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-9120).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: MP[...
Bibl.: Comas, 1997, núm. 91.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b50)

LT: carrer de la Pau (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-4697).
Dat.: darrer quart del segle I aC.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (MP)O[...
Bibl.: Comas, 1997, núm. 92.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.
Estranya lligadura (MP).

70.b51)

LT: solar Duran (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-9121).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: M[...
Bibl.: Comas, 1997, núm. 93.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b52)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-4093).
Dat.: canvi d'era.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: M(.)P[...
Bibl.: Comas, 1997, núm. 94.

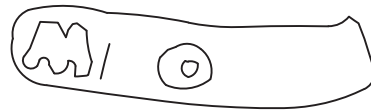
Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.
Presència de punt.

70.b53)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-4094).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: M(?)O[...
Bibl.: Comas, 1997, núm. 95.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b54)

LT: carrer de Lladó (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-752 bis).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: M(.)PO[...
Bibl.: Comas, 1997, núm. 96.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.
Presència de punt.

70.b55)

LT: carrer de les Eres (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. LE/86-41).

Dat.: canvi d'era.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPO[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 97.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen i nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b56)

LT: carrer de Sant Felip i de Rosés, 53 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SF/79-249).

Dat.: darrer quart del segle I aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPO[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 98.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen i nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b57)

LT: Torre Vella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. TV/83-10997).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M(.)PO[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 99.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen i nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b58)

LT: carrer de Fluvià (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10785).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MP[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 100.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen i nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b59)

LT: solar Duran (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-10712).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]RC[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 101.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen i nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b60)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-2193 bis).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 102.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen i nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b61)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/86-13400).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 103.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen i nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b62)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5943).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 104.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*. Segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

70.b63)

LT: carrer de Fluvià (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10786).

Dat.: Tiberi.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 105.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b64)

LT: Torre Vella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. TV/84-s/n).

Dat.: darrer quart del segle I aC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 106.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b65)

LT: carrer de Gaietà Soler (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. 2-GS/88-665).

Dat.: August.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 107.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b66)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/91-1248).

Dat.: darrer quart del segle I aC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: M[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 108.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b67)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2277-1).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPOR[...]

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); no sabem si és de la variant *b*.

70.b68)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2432-1).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...](P?)ORCI.

Com.: marca trencada amb *duo nomina* (*prae-nomen* i *nomen*); presència del punt de separació.

70.b73)

LT: plaça de la Villa Romana (Badalona) (2006),
rasa 2, UE246, núm. 1.

LC: Museu de Badalona (PVR-6-20357/246).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]RCI.

70.b69)

LT: plaça de la Constitució, 10 (Badalona),
UE28, núm. 27.

LC: Museu de Badalona (PC-00-28).

Tip.: Pascual 1.

Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

70.b74)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (1997),
UE577, núm. 58.

LC: Museu de Badalona (FC-97-577).

Tip.: Pascual 1.

Dat.: segona meitat del segle II dC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

70.b70)

LT: Viver Municipal (Badalona) (2000),
UE803/3.

LC: Museu de Badalona (VM-00-803/3).

Dat.: segle II dC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

70.b75)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (1997),
UE548, núm. 354 *bis*.

LC: Museu de Badalona (FC-97-548).

Tip.: Pascual 1.

Dat.: segona meitat del segle I dC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

70.b71)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Ba-
dalona), UE2022, núm. 12.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2022).

Tip.: Pascual 1.

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

70.b76)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (2001),
UE3002, núm. 257.

LC: Museu de Badalona (FC-01-3002).

Tip.: Pascual 1.

Dat.: finals del segle II dC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

70.b72)

LT: carrer de Barcelona (Badalona) (2003),
núm. 147-163.

LC: Museu de Badalona (B-03-147).

Dat.: segona meitat del segle I dC.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.

70.b77)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (2002),
UE3020, núm. 261.

LC: Museu de Badalona (FC-02-3020).

Tip.: Pascual 1.

Dat.: finals del segle II dC.

Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

70.b78)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (2002),
UE3036, núm. 37.
LC: Museu de Badalona (FC-02-3036).
Tip.: Pascual 1.
Dat.: finals del segle I aC.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

70.b82)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011), UE1311-1.
LC: Museu de Badalona (AC2-11-1311-1).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...](O?)RCI.

70.b79)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (2003),
UE3049, núm. 192.
LC: Museu de Badalona (FC-03-3049).
Tip.: Pascual 1.
Dat.: finals del segle I aC.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

70.b83)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011), UE1351-1.
LC: Museu de Badalona (AC2-11-1351-1).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...]ORCI.

70.b80)

LT: carrer de les Termes Romanes (Badalona) (2008-10), UE2018.
LC: Museu de Badalona (FC'09-2018-1).
Tip.: Pascual 1.
Dat.: 30 aC.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...]RCI.

70.b84)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).
LC: Museu de Badalona (VA-12-15-339-4).
Tip.: Pascual 1.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...POR(C?)[...

70.b81)

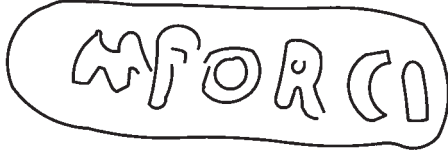
LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011), UE1102.
LC: Museu de Badalona (AC2-11-1102-1).
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: M(.)POR(CI).

70.b85)

LT: plaça de la Vil·la Romana, 16 (Badalona) (2016).
LC: Museu de Badalona (PRoman-16-12-1).

Tip.: Pascual 1.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: MPORCI.

70.b86)
 LT: plaça de la Vil·la Romana, 16 (Badalona)
 (2016).
 LC: Museu de Badalona (PRoman-16-12-2).
 Tip.: Pascual 1.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: ...]ORCI.

70.b87)
 LT: plaça de la Vil·la Romana, 16 (Badalona)
 (2016).
 LC: Museu de Badalona (PRoman-16-12-3).
 Tip.: Pascual 1.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: MPORCI.

70.b88)
 LT: plaça de la Vil·la Romana, 16 (Badalona)
 (2016).
 LC: Museu de Badalona (PRoman-16-12-4).
 Tip.: Pascual 1.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: M(.)PORCI.

70.b89)
 LT: plaça de la Vil·la Romana, 16 (Badalona)
 (2016).
 LC: Museu de Badalona (PRoman-16-12-5).
 Tip.: Pascual 1.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: ...](P?)ORCI.

70.b90)
 LT: plaça de la Vil·la Romana, 16 (Badalona)
 (2016).
 LC: Museu de Badalona (PRoman-16-31-1).
 Tip.: Pascual 1.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: MPORCI.

70.b91)
 LT: plaça de la Vil·la Romana, 16 (Badalona)
 (2016).
 LC: Museu de Badalona (PRoman-16-31-2).
 Tip.: Pascual 1.
 Pos.: *in labro*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: M(.)P[...

70.b92)

LT: Casa de l'Heura (Badalona) (2017).

LC: Museu de Badalona (Casa de L'Heura-17-1544).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

70.b93)

LT: carrer de Sant Felip i de Rosés (Badalona).

LC: Museu de Badalona (SFR-12-194-29).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: MPORCI.

70.b94)

LT: carrer de Sant Felip i de Rosés (Badalona).

LC: Museu de Badalona (SFR-12-205-1).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (M?)PORCI.

71. PR

Ref.: Pascual, 1991, núm. 181.

LP: Can Portell (Mataró) o Sant Vicenç dels Horts.

Dat.: *Chrétienne H*, 15-20 dC; Ersa, *ca.* 20 dC; *Sud-Lavezzi 3*, 1-15 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: PR().

Com.: es tracta d'un segell amb una gran difusió, sobretot al sud de la *Gallia*, en especial a Port-la-Nautique (Bouscaras, 1990; Bergé, 1990). A vegades associat amb la marca NP, que també trobem a Badalona. Altres llocs on es do-

cumenta aquesta marca són *Carthago*, Ersa, Ancely, i els derelictes *Anse de Montfort*, la *Chrétienne H* i *Sud-Lavezzi 3*. Pel que fa a la seva producció, la terrisseria de Can Portell presenta les marques en cartella quadrada (Aguilera i Revilla, 1994), mentre que a Sant Vicenç són rodones (Berni i Carreras, 2013, núm. 96). D'altra banda, també n'hi ha algun exemplar a terrisseries com Torre Llauder o Can Pedrerol.

71.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011).

LC: Museu de Badalona (ACS2-11-1516-1).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P?R.

72. PRI

Ref.: Pascual, 1991, núm. 183; Comas, 1997, 163-164; Berni i Carreras, 2013, núm. 97.

LP: Sant Vicenç dels Horts, Santa Caterina?, Illa Fradera.

Dat.: *Chrétienne H*, 15-20 dC; solar Duran, 0-15 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

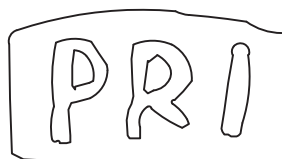
Lect.: PRI(mi).

Com.: es tracta d'una marca coneguda a diverses terrisseries, segurament indicant homonímia en aquest *cognomen* possiblement de caràcter servil. Se'n troben alguns exemplars a *Barcino* (Berni i Carreras, 2001, núm. 22; Carreras, 2009a), un d'ells associat a la terrisseria de Santa Caterina. D'altra banda, és una marca comuna en les produccions de Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 97). En el cas de Badalona, se n'han trobat fins a 4 exemplars, un d'ells associat a la terrisseria d'Illa Fradera - Estació Badalona Central, amb la mateixa pasta ceràmica que les produccions locals.

És una marca que es troba preferentment en Dressel 3-2 i que es distribueix per Port-la-Nautique (Bergé, 1990; Bouscaras, 1993), però sobretot cap a Roma, amb la presència de 4 exemplars al nou mercat del Testaccio (Contino *et al.*, 2013). També n'hi ha un exemplar a Cotaina, a Menorca (Nicolás, 1979).

72.a1)

LT: solar Duran (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-10861).
 Dat.: 0-15 dC.
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: PRI.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 163.
 Com.: marca completa en una cartella rectangular, que inclou un grafit al costat.

72.a2)

LT: Badalona.
 LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5939).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: P(R?)I.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 164.
 Com.: segell amb una R de lectura difícil que es troba a la col·lecció del Museu, sense procedència coneguda.

72.a3)

LT: Estació Badalona Central.
 LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *retro*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: PRI.
 Com.: segell complet invers en cartella rectangular, seguint el mateix model que la resta.

72.b1)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (E-19-1535-15).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: PRIA?
 Com.: és un segell una mica especial, de cartella circular, en què es veu clarament la RI, però tant la P com la A estan malmeses. Només n'hi ha un paral·lel que publica Miró (1988, núm. 27), de Vieille-Toulouse, en una Pascual 1.

73. Q

LP: Badalona?
 Dat.: Cours de Chapeau Rouge (Bordeus), 10-20 dC.
 Tip.: Pascual 1.
 Lect.: Q().
 Com.: només es coneix un altre exemplar d'aquesta marca a Bordeus (Berthault, 2009, núm. M10), precisament en una àmfora Pascual 1.

73.a1)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 339.
 LC: Museu de Badalona (VA-12-15-339-3).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: Q.

74. R

Ref.: Pascual, 1991, núm. 199; Comas, 1997, núm. 193-194; Berni i Carreras, 2013, núm. 102.
 LP: Estació Badalona Central i Sant Vicenç dels Horts.

Dat.: *Chrétienne H*, 15-20 dC; *Giraglia*, ca. 20 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: R().

Com.: novament tenim un cas d'homonímia, amb un segell que es produeix a Sant Vicenç dels Horts (Berni i Carreras, 2013, núm. 102) i del qual ja es coneixien alguns exemplars a Badalona (Comas, 1997, núm. 193-194). Les marques que es poden assignar a Illa Fradera són de petites dimensions i dobles, seguint el model de la terrisseria d'altres marques com A/A i AM/AM. Els exemplars de cartella rectangular segurament es produeixen a més d'una terrisseria i no es descarta que pugui ser la mateixa *Baetulo*.

Pel que fa a la seva distribució, la marca es troba a dos derelictes de principis del segle I aC, com són la *Chrétienne H* (Corsi-Sciallano i Liou, 1985) i la *Giraglia* (Sciallano, 2008), però sobretot en jaciments del sud de la *Gallia*, com Mas d'Angenais (Cadenat, 1982), Argentièrre (Brentchaloff i Léquement, 1976) i el nou mercat del Testaccio (Contino *et al.*, 2013).

74.a1)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/95-s/n).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: R.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 192.

Com.: segell molt ben conservat, en cartella rectangular.

74.a2)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/95 Ct. 2313).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: R.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 193.

Com.: segell molt ben conservat, en cartella rectangular.

74.a3)

LT: carrer de Pujol, 36 (Badalona) (2005), UE10372/1.

LC: Museu de Badalona (HF-6-10372/1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: R.

Com.: associada a la marca MSA.

74.b1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-131MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: R + R.

Com.: en cartella circular i de petites dimensions, com altres marques dobles de la terrisseria d'Illa Fradera.

74.b2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-131MC).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: R + R.

Com.: en cartella circular i de petites dimensions, com altres marques dobles de la terrisseria d'Illa Fradera.

75. RES

Ref.: Pascual, 1991, núm. 203; Comas, 1997, núm. 192-193.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: RES(*tituti*).

Com.: es tracta d'un únic exemplar d'aquesta marca, del qual per ara no tenim paral·lels que ens permetin associar-lo a una terrisseria, tipologia amfòrica ni cronologia. Pel que fa a la lectura, existeixen diversos *cognomina* que comencen amb *Res*, però aquí es proposa el de *Restituto*, per un paral·lel proper en una inscripció monumental. Hi ha una inscripció a *Barcino* d'un *Lucio Fabio Restituto*, llibert de *Lucio* (IRC, IV, 139).

75.a1)

LT: Torre Vella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. TV/83-6841).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: RES.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 194.

Com.: l'únic exemplar de la marca en cartella circular.

76. RVFIO

Ref.: Márquez i Molina, 2005, núm. 215.

Dat.: Santa Pola, 20 aC - 70 dC.

Tip.: Pascual 1 i Oberaden 74.

Lect.: RVF() EN().

Com.: l'únic paral·lel d'aquesta marca fragmentada apareix en el coll d'una Oberaden 74 a Santa Pola (Márquez i Molina, 2005, núm. 215). La marca RVFIO tenia una segona marca, EN(), que no apareix aquí. Pel que fa a la lectura, el *cognomen* *Rufus*, *Rufidius* o *Rufinus* és ben conegut a la *Hispania Citerior*, sobretot a punts de la costa com Empúries, Sagunt o *Barcino*. Pre-

cisament per la seva proximitat, *Barcino* ofereix molts exemples d'inscripcions de *Rufus* (IRC, IV, 126, 133, 138, 160), *Rufidius* (IRC, IV, 208) o *Rufinus* (IRC, IV, 221).

76.a1)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-223-3).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (RVF?) [...]

Com.: marca trencada en què apareix la lligadura RVF, igual que al paral·lel de Santa Pola, però manca la segona part de la marca.

77. RVSTICI

Ref.: Pascual, 1991, núm. 208.

LP: Estació Badalona Central.

Dat.: *Chrétienne H*, 15-20 dC; *Giraglia*, ca. 20 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: RVSTICI.

Com.: es coneixia la marca RVST en Dressel 3-2 als derelictes de la *Giraglia* i la *Chrétienne H* (Pascual, 1991, núm. 208). Ara bé, la variant d'Estació Badalona Central és diferent, ja que inclou tot el *cognomen* RVSTICI. Un *Lucius Marcius Rusticus* apareix en una inscripció barcelonina (IRC, IV, 192). A Termes Romanes, 2, es troba una ceràmica comuna amb la mateixa marca (TR_2_1375_20).

77.a1)

LT: Estació Badalona Central.

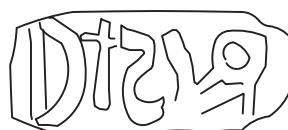
LC: Museu de Badalona (EBC-08-3457-1-57MC).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (RV)S(TI)CI.

78. S

Ref.: Pascual, 1991, núm. 209; Comas, 1997, núm. 169-172.

LP: Estació Badalona Central.

Dat.: Badalona, 0-15 dC; 0-50 dC (carrer de la Pau); *Sud-Lavezzi* 3, 1-15 dC; *Chrétienne H*, 15-20 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: S().

Com.: malgrat que és un altre segell d'un únic caràcter, a hores d'ara només sembla produir-se a Badalona a la terrisseria d'Illa Fradera, on se n'han trobat nombrosos exemplars amb una lectura inversa. A part, n'existeix un exemplar a la riera d'Argentona (Ribas, 1983), associat a una possible terrisseria.

És una marca documentada en nombrosos derelictes com la *Chrétienne H*, *Sud-Lavezzi* 3, *Cap del Vol* o *Port-Vendres* 4 i que es dirigiria cap a Narbona, ja que Port-la-Nautique és el punt principal de consum. Cal recordar que *Cap del Vol* és un derelict amb un carregament bàsicament compost per àmfores de *Baetulo* (Geli *et al.*, 2024). A més a més, també hi ha un altre segell a *Carthago* (Pascual, 1991, núm. 209.7).

78.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. CO-16/85-578).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 169.

Com.: segell en cartel·la circular ben conservat.

78.a2)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-5199).

Dat.: primera meitat del segle I dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 170.

Com.: segell invers en cartel·la circular.

78.a3)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. B/81-7).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 171.

Com.: segell invers en cartel·la circular. És un exemplar de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

78.a4)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-11454).

Dat.: primer quart del segle I dC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 172.

Com.: segell invers, en cartel·la circular, de petites dimensions.

78.a5) S + P

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1006 *bis*).

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S + P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 197.

Com.: segell invers en cartel·la circular de la col·lecció del Museu, de procedència desconeguda.

78.a6)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5145-126MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *retro*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Com.: segell invers, en cartella circular, de petites dimensions.

78.a7)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5255-122MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *retro*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Com.: segell invers, en cartella circular, de petites dimensions.

78.a8)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5273-1-102MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *retro*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Com.: segell invers en cartella circular.

78.a9)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-9-116MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *retro*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Com.: segell invers en cartella circular.

78.a10)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5485-120MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *retro*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Com.: segell invers en cartella circular.

78.a11)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-130MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *retro*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S.

Com.: segell invers en cartella circular. La seva forma de S s'assembla a la marca de *Carthago* (Pascual, 1991, núm. 209.7).

78.a12)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3922-3-93MC).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: S.
Com.: segell invers en cartella circular.

78.a13)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5031-ILE2).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: S?
Com.: segell invers en cartella circular.

78.a14)
LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 123.
LC: Museu de Badalona (VA-12-15-123-4).
Pos.: *in campana*.
Dir.: *retro*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: S.

78.a15)
LT: carrer de Sant Felip i de Rosés (Badalona).
LC: Museu de Badalona (SFR-12-101-3).
Pos.: *in campana*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: S.

79. MSC
Ref.: Pascual, 1991, núm. 144; Comas, 1997, núm. 188.

LP: Badalona?
Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.
Lect.: M() S() C().

Com.: es tracta d'una marca amb un únic exemplar conegut. Sembla que hi ha pocs dubtes amb la lectura del segell, si bé la S no es perfila prou clarament.

79.a1)
LT: Badalona.
LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8826).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: M(S?)C.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 188.
Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

80. CSERVILI
Ref.: Comas, 1997, núm. 2.
LP: Badalona?
Dat.: Badalona, 40 aC.
Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.
Lect.: C() SERVILI.

Com.: es tracta d'un segell poc conegut en Laietana 1 / Tarraconense 1 amb la fórmula de *duo nomina* (*praenomen* i *nomen*). A part de l'exemplar de *Baetulo*, se n'han trobat 3 exemplars al jaciment de La Siutat (Roquelaure) (Benquet, 2018), en la ruta de Tolosa a Bordeus. Pel que fa al *nomen Servilius*, l'exemple més proper en epigrafia monumental es troba a *Ilerda* (IRC, II, 8).

80.a1)
LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. FC/89-8344).
Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.
Dat.: 40 aC.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: CSERVILI.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 2.
Com.: segell en cartella rectangular i ben conservat.

81. SIL

Ref.: Pascual, 1991, núm. 218; Comas, 1997, núm. 173-174.

LP: Illa Fradera.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: SIL(*vani*) o SIL(*oniani*).

Com.: només es coneixen 2 exemplars d'aquesta marca en àmfores tarraconenses i les dues de *Baetulo*. Tenen una cartel·la circular i estan associades a un cercle. Pel que fa a la seva lectura, el *cognomen* més conegut és *Silvani*, del qual hi ha multitud d'exemples, mentre que de *Siloniana* només n'hi ha un exemple proper a *Barcino* (IRC, IV, 54). Els paral·lels de *Silvani* a l'epigrafia monumental són innumbrables a ciutats properes com *Iluro* (IRC, I, 100) o *Barcino* (IRC, IV, 16, 135, 144), però el personatge més destacat és la de mateixa ciutat de *Baetulo*, *Quintus Licinius Silvanus Granianus*, patró de la ciutat (IRC, I, 138-139).

81.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1015).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: SIL.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 173.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

81.a2)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-1307).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: SIL.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 174.

Com.: marca en cartel·la circular idèntica a l'anterior.

81.a3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3945).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: SI(L?).

Com.: marca en cartel·la circular molt erosionada però que permet veure la S i la I.

82. PTE

Ref.: Pascual, 1991, núm. 188; Comas, 1997, núm. 165-167; Carreras, 2019, núm. 53.

LP: Mas Manolo (Caldes de Montbui).

Dat.: *Portus Illicitanus*, 14-54 dC; Badalona, 14-37 dC, *ca.* 50 dC; *Cavallo 1*, 25-50 dC; *Ile-Rousse*, *ca.* 50 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: P() T() E().

Com.: sembla que és una marca produïda fonamentalment en Dressel 3-2 en una cronologia aproximada de 14-50 dC. Malgrat que es produeix a Mas Manolo (Caldes), se'n documenta un exemplar a Can Feu amb pasta ceràmica de Caldes, que indica una vinculació entre ambdues terrisseries que es dona amb altres marques. Segurament, les àmfores amb segell PTE sortirien al mar a través de *Baetulo*, ja que s'han trobat un total de 3 marques en aquesta ciutat (Comas, 1997, núm. 166-7) i, possiblement, a Mataró (Sant Crist).

És un segell que s'ha trobat en diversos derelictes, com *Cavallo 1* (França, *ca.* 25-50 dC), *Diano Marina* (Itàlia), *Ile-Rousse* (França, *ca.* 50 dC) o *Anse de Montfort*. Tal com indiquen els vaixells, hi hauria una ruta per la costa francesa fins a arribar a Itàlia i una altra que seguiria la ruta de les Illes, passant per les Balears (Sant Josep, Eivissa), Sardenya (Tharros), estret de Bonifaci (Ille Cavallo), fins a arribar a Òstia i, sobretot, a Roma (5 al nou mercat del Monte Testaccio) (Contino *et al.*, 2013).

82.a1)

LT: carrer de Fluvià (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-10622).
 Dat.: 14-37 dC.
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: P(.)T(.)E.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 165.
 Com.: marca de cartella rectangular amb interpuncions entre les tres lletres.

82.a2)

LT: carrer de Gaietà Soler (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (Ref. 2-GS/88-267).
 Dat.: ca. 50 dC.
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: P(.)T(.)[...]
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 166.
 Com.: marca trencada de cartella rectangular amb interpuncions entre les tres lletres.

82.a3)

LT: Badalona.
 LC: Museu de Badalona (Ref. B/81-11).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: PT(.)E.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 167.
 Com.: marca de cartella rectangular amb interpuncions, però només se'n conserva una.

83. TROPM

Ref.: Pascual, 1991, núm. 237; Comas, 1997, núm. 175.
 Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: TROP(hi)M(i).

Com.: és una marca de la qual només existeixen 2 exemplars, el primer a Ensérune (Lamour i Mayet, 1981) i el segon de Badalona. El *cognomen* TROPHIMI apareix a l'epigrafia monumental de *Barcino* (IRC, IV, 143, 162).

83.a1)

LT: Badalona.
 LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5937).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: TROPM.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 175.

Com.: segell de la col·lecció del Museu, amb unes lletres perfilades de procedència desconeguda.

84. V

Ref.: Pascual, 1991, núm. 241; Comas, 1997, núm. 198.

LP: Torre Llauder i Badalona?

Dat.: Giancola, ca. 20 dC; Saintes, 15-30 dC; Bordeus, 30-80 dC.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: V().

Com.: es tracta d'una marca d'un únic caràcter que semblava procedent de Torre Llauder, perquè fins al 1997 només n'hi havia un exemplar a *Baetulo* (Comas, 1997). Les recents troballes a les excavacions de Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n, amb 7 noves marques, canvia el panorama i potser també es tracta d'una producció local.

84.a1)

LT: Badalona.
 LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8828).
 Pos.: *in pede*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: V.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 198.

Com.: segell en cartella circular de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda.

84.a2)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011), UE1038.

LC: Museu de Badalona (AC2-11-1038-1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: V.

84.a3)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 358.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-358-1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: V.

84.a4)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-339-5).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: V?

84.a5)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 147-163.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2020).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

84.a6)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 147-163.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2020).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

84.a7)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 147-163.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2020).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

84.a8)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 147-163.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2020).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

84.a9)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 147-163.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2020).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

84.a10)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 147-163.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2020).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

84.a11)

LT: Via Augusta / carrer de Saragossa, s/n (Badalona), UE2020, núm. 147-163.

LC: Museu de Badalona (VA-12-2020).

Dat.: 40-0 aC.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

85. QVA

Ref.: Pascual, 1991, núm. 197; Comas, 1997, núm. 168; Berni i Carreras, 2013, núm. 120.

LP: Barri Antic (Sant Boi).

Dat.: *Chrétienne H*, 15-20 dC; Luni, 40-50 dC; *Grand Ribaud D*, 9-1 aC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: Q() VA().

Com.: dins d'aquest grup QVA ja s'havien inclòs altres segells similars del Baix Llobregat que es creia que pertanyien a la mateixa família, com QVAS, QVALE o VALE (Berni i Carreras, 2013, núm. 120). La variant QVA és produïda, sens dubte, a la terrisseria de Barri Antic de Sant Boi, que acostuma a tenir la lligadura (VA). La marca QVA està associada a altres marques en la mateixa àmfora. Les parelles QVA + SAB, QVA + F (c14), i QVA + QVALE (c15) són presents a la *Chrétienne H* en ca. 15-20 dC (Corsi-Sciallano i Liou, 1985, p. 84, núm. 47). La parella QVA + SOS està documentada sobre Dressel 3-2 a Roma (CIL, XV, 3530) i en la nau *Grand-Ribaud D* en un moment poc abans del canvi d'era (Hesnard *et al.*, 1988, p. 56). D'altra banda, aquest tipus de marca QVA es troba a Sant Boi en una producció local de gerres de ceràmica comuna oxidada.

De la forma QVA amb nexa (VA) distingim 3 variants. En elles ens crida l'atenció les dues maneres d'ajuntar la cua de la Q amb el nexa (VA), ja sigui per prolongació i contacte, o per sobreposició. La coneixem associada a altres segells fora del seu lloc de producció. La parella QVA + DE (*vide* núm. 46) és a Roma sobre una punta de Dressel 3-2 (CIL, XV, 3540). A la localitat francesa de Le Rey (Hérault) s'ha documentat la parella QVA + IVC en Dressel 3-2 (Lamour i Mayet, 1980, núm. 6 i 34).

85.a1)

LT: AC (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. 8-AC/88-485).

Dat.: ca. 50 dC.

Pos.: *in pede*.

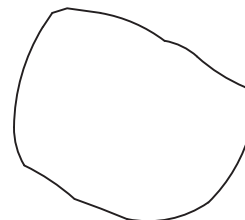
Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: Q() VA().

Bibl.: Comas, 1997, núm. 168.

Com.: l'únic exemplar que s'ha trobat està combinat amb una altra marca completament esborrada.

86. VAS

Ref.: Pascual, 1991, núm. 243; Comas, 1997, núm. 111-119.

LP: Badalona.

Dat.: Port-la-Nautique, darrer quart del segle I aC; *Cap del Vol*, 10 aC - 5 dC; Badalona: Claudi.

Tip.: Pascual 1.

Lect.: VAS(si).

Com.: és un segell ben conegut a Badalona, on se n'han trobat nombrosos exemplars en Pascual 1 (Comas, 1997, núm. 111-119). D'altres troballes són a Port-la-Nautique i a poblacions del sud de la *Gallia*, on es comercialitzaria aquesta producció, com Saintes (Étienne i Mayet, 2000) o Montoulliers (Lamour i Mayet, 1980). També s'ha documentat a *Cap del Vol* —el derelict de possible origen de *Baetulo*— i Torralba d'en Salort (Alaior, Menorca). Pel que fa a la seva lectura, no hi ha gaire *nomina* que comencin per VAS, tan sols és comú *Vassinus* o *Vassius*. Precisament, aquest *cognomen* es troba en una inscripció de *Barcino* (IRC, IV, 226) dedicada a una tal *Vassia*, datada entre el 30 aC i el 14 dC.

86.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8831).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (VA)S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 111.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (VA)S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 114.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

86.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8839).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (VA)S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 112.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

86.a5)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5940).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (VA)S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 115.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

86.a6)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1018).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (VA)S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 116.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

86.a3)

LT: Ambulatori (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. Amb./75).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (VA)S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 113.

Com.: marca en cartella rectangular en què la lligadura (VA) també connecta amb la S.

86.a7)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8752).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

86.a4)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1017).

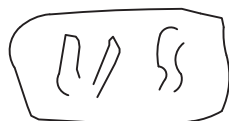
Estr.: (VA?)S.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 117.
Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

86.a8)
LT: Badalona.
LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8831).
Dat.: Claudi.
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (VA)S.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 118.
Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

86.a9)
LT: Badalona.
LC: Museu de Badalona (Ref. TV/83-9605).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (V?)S.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 119.

86.a10)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-2560-106MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (VA)S.

86.a11)
LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona).
LC: Museu de Badalona (VA-12-15-224-3).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (VA)S.

87. LVOLTEIL
Ref.: Pascual, 1991, núm. 130; Comas, 1997, núm. 3.

LP: Sot del Camp (Sant Vicenç de Montalt).
Dat.: Badalona, 40 aC; Illes Formigues, 40-30 aC.

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1, Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: L() VOLTEIL(i).

Com.: es tracta d'una marca produïda al Sot del Camp (Sant Vicenç de Montalt) i que es troba en diverses tipologies d'àmfores (Laietana 1 / Tarraconense 1, Pascual 1 i Dressel 3-2). És un segell que es distribueix preferentment al sud de la *Gallia* a través de Port-la-Nautique (15 exemplars) (Bouscaras, 1974; Bergé, 1990; ANTEAS, 1993), Narbona (Lamour i Mayet, 1980), Beziers (Pascual, 1991, núm. 130.11), Auterive (Pascual, 1991, núm. 130.13), La Sioutat (Benquet, 2018), Saint-Jean-le-Vieux (Mayet i Tobie, 1982) i Sainte-Foy-la-Grande (Vircoulon, 1974). Dins de la mateixa ruta cal destacar la troballa de 3 exemplars d'Empúries (Almagro, 1952).

Pel que fa a les troballes en derelictes, segueixen les mateixes rutes cap al sud de la *Gallia*; així, les troballes marines de Llanerxes (Pascual, 1977), Illes Formigues (Pascual, 1977), golf de Fòs (Amar i Liou, 1984) i *Cap Béar 1* (Liou, 1987), mentre que hi ha una única evidència de la ruta de les Balears al cap de Cavalleria (Fornells) (Nicolás, 1979).

87.a1)

LT: carrer del Germà Bernabé, s/n (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. Germà Bernabé s/n).

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L(.)VOL[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 3.

Com.: es tracta d'un segell trencat en una cartella rectangular que representa un *duo nomina* (*praenomen* i *nomen*) separats per punt.

88. (*Signum*) III

Ref.: Carreras, 2019, núm. 57.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central, Can Feu.

Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Lect.: III.

Com.: existeixen un conjunt de marques amb numerals procedents de l'excavació de la terrisseria de Can Feu (Sant Quirze del Vallès), que recorden aquesta marca (Carreras, 2019, núm. 57-59). Resulta difícil d'establir a ull nu si la pasta és de Can Feu o és una producció pròpia d'Illa Fradera, però la pasta dels exemplars d'Estació Badalona Central és idèntica a la de les altres produccions de la terrisseria.

88.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3002-67MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: III + III.

Com.: marca doble amb dos numerals III; en una d'elles els tres pals estan lligats a la part superior.

88.a2)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3002-67MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: III + III.

Com.: marca doble amb dos numerals III; en una d'elles els tres pals estan lligats a la part superior.

88.a3)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-12-90MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.Estr.: P + (*Signum*) III.

Com.: marca doble amb una P i un III.

89. (*Signum*) IXI

Ref.: Carreras, 2019, núm. 60.

LP: Illa Fradera - Estació Badalona Central, Can Feu.

Tip.: Pascual 1.

Com.: un altre segell numeral que sembla produir-se a Illa Fradera i del qual també hi ha exemplars a Can Feu.

89.a1)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5044-1).
Pos.: *in campana*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: IXI.

90. (*Signum*) creu

Ref.: Comas, 1997, núm. 120.
LP: Horta Puig.
Tip.: Pascual 1.

Com.: un altre d'aquests segells simbòlics del qual no sabem quina és la procedència concreta.

90.a1)

LT: Badalona.
LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5936).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: X.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 120.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

90.a2)

LT: carrer de Sant Felip i de Rosés (Badalona).
LC: Museu de Badalona (SFR-12-194-1).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

90.b1)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).
LC: Museu de Badalona (E-19-1374-4).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: (creu?).

91. (*Signum*) estrella

Ref.: Comas, 1997, núm. 199.
Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Com.: un altre d'aquests segells simbòlics del qual no sabem quina és la procedència concreta.

91.a1)

LT: Badalona.
LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8753).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: estrella.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 199.

92. (*Signum*) flor

Ref.: Comas, 1997, núm. 229.
LP: Cal Ros de les Cabres.
Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.

Com.: els estudis recents dels materials excavats en els anys vuitanta a Cal Ros de les Cabres proporcionen un gran nombre de marques amb la flor de 6 pètals.

92.a1)

LT: Badalona.
LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8822).
Pos.: *in collo*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 229.

Com.: iconogràficament s'assembla molt a una sèrie de marques de la terrisseria propera de Cal Ros de les Cabres.

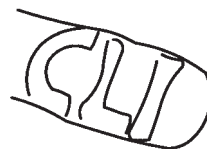

93. ...C

Tip.: Dressel 3-2 Tarraconense.

Lect.: ...]C.

Com.: si bé no coneixem exactament el segell de què es tracta, hi ha diverses opcions, des d'AC, AVC, LIC, LLC, MC, NC, SC fins a VIC; o bé la marca LC (en aquest mateix catàleg, núm. 21).

93.a1).

LT: Badalona

LC: Museu de Badalona (Ref. K/76-2630).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]C.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 232.

Com.: en cartella rectangular i amb un caràcter C gruixut.

94. ...CLI

LP: Badalona?

Lect.: ...CLI.

Com.: atès que la marca està fragmentada, resulta impossible la seva lectura i poden existir diverses possibilitats.

94.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011), UE1063.

LC: Museu de Badalona (AC2-11-1063-1).

Pos.: *in campana*.Dir.: *retro*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]LI.

94.a2)

LT: lateral C-31 (Badalona) (2016).

LC: Museu de Badalona (L-31-16-316-3).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]CLI.

95. ...]NICI

Ref.: Comas, 1997, núm. 178.

Dat.: *Sud-Lavezzi 3*, 1-15 dC.

Tip.: Dressel 3-2.

Lect.: ...NICI.

Com.: es tracta d'un segell del qual no tenim cap exemplar complet, si més no amb aquest final ...]NICI. Si es pogués interpretar que la N fos una lligadura NI, podria haver-n'hi un exemplar trobat al derelict *Sud-Lavezzi 3* (1-15 dC) on es llegeix ...]INICI i que està associat en un cas amb la marca ANDO. De la marca ANDO tenim més exemplars en el mateix vaixell i se n'ha trobat un a Can Pedrerol (Castellbisbal) (Berni i Carreras, 2013, núm. 11). Val a dir que l'exemplar de *Sud-Lavezzi 3* s'assembla molt a la marca de Badalona, tant en la cartella com en la forma de les lletres.

95.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 6617).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]NICI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 178.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

96. ...]VII

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.

Com.: es tracta d'un segell fragmentat en una Laietana 1 / Tarraconense 1 del qual no tenim cap paral·lel exacte. Tan sols en una marca d'Alaior (Nicolás, 1983) en Dressel 3-4 es llegeix quelcom semblant, ...]AVII.

96.a1)

LT: carrer de Pujol, 36 (Badalona) (2006), 10104/1.

LC: Museu de Badalona (HF-6-10104/1).

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ...]VII.

Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

97. Anepigràfic
Ref.: Comas, 1997, núm. 200.
LP: El Roser o El Mual.
Tip.: Pascual 1 i Dressel 3-2.
Com.: segell circular que encara no s'ha pogut llegir, si bé podrien inferir-se algunes lletres.

97.a1)
LT: Ambulatori (Badalona).
LC: Museu de Badalona (Ref. Amb./75).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: Anepigràfica.
Bibl.: Comas, 1997, núm. 200.
Com.: segell en cartella circular.

98.c1)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-129MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

98.d1)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-3956-69MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

98. Il·legibles

98.a1)
LT: Ca l'Estrella (Badalona).
LC: Museu de Badalona (E-19-1408-21).
Tip.: Pascual 1.
Pos.: *in labro*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

98.e1)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5038-ILE3).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

98.b1)
LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-3944-28MC).

98.f1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5044-3-115MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]I.

98.k1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3590).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ?I[...

98.g1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5358-117MC).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. cavis*.

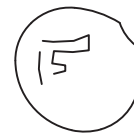
Estr.: I[...

98.l1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-2649).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

98.b1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5016-ILE4).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

98.m1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5142).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

98.i1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5038-ILE6).

Pos.: *in pede*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

98.n1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5145).

Pos.: *in campana*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

98.j1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5944).

Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

98.o1)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-53MC).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

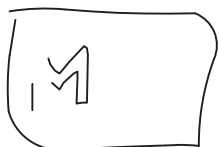
98.p1)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-2414).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

98.q1)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5262-37MC).
Pos.: *in campana*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ?M?

98.r1)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-3945).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Estr.: ?AR?

98.s1)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-2495).
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

98.t1)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-3331-2).
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

98.u1)

LT: Estació Badalona Central.
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5485).
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

98.v1)

LT: plaça de la Constitució, 10 (Badalona),
UE28, núm. 67.
LC: Museu de Badalona (PC-00-28).
Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.
Dat.: primer quart del segle I dC.
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.
Com.: cartella circular.

98.w1)

LT: plaça de la Vil·la Romana (Badalona) (2006),
UE20388, núm. 13.
LC: Museu de Badalona (VR-06-20388).
Pos.: *in pede*.
Dir.: *directa*.
Rel.: *litt. extantibus*.

98.x1)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (1997),
UE557, núm. 237.

LC: Museu de Badalona (FC-97-557).

Tip.: Laietana 1 / Tarraconense 1.

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

98.z1)

LT: carrer de Pujol, 36 (Badalona), 10098/1.

LC: Museu de Badalona (HF-6-10098_1).

Tip.: Pascual 1.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

98.ae1)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 2002.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-2002-2).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (AM?).

98.aa1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011).

LC: Museu de Badalona (ACS2-11-1516-2).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

98.af1)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 342.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-342-1).

Pos.: *in pede*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

98.ab1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011).

LC: Museu de Badalona (ACS2-11-1516-3).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

98.ac1)

LT: lateral 3 - C31 (Badalona) (2016).

LC: Museu de Badalona (L3C31-16-4002).

Tip.: Pascual 1.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

98.ag1)

LT: Via Augusta (2012-5) (Badalona), UE 347.

LC: Museu de Badalona (VA-12-15-347).

Tip.: Dressel 3-2.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

98.ab1)

LT: lateral C-31 (Badalona) (2016).

LC: Museu de Badalona (LC-31-16-2067-1).

Tip.: Dressel 3-2.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Com.: cartella rectangular.

98.ad1)

LT: carrer de Sant Felip i de Rosés (Badalona).

LC: Museu de Badalona (SFR-12-105-1).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

98.ai1)

LT: lateral C-31 (Badalona) (2016).
 LC: Museu de Badalona (LC-31-16-41216).
 Tip.: Dressel 3-2.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Com.: cartella rectangular.

98.aj1)

LT: lateral C-31 (Badalona) (2016).
 LC: Museu de Badalona (LC-31-16-4033-28).
 Tip.: Dressel 3-2.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Com.: cartella il·legible.

AFRICANA

99. ...(C?)OVNI

Nou segell.
 LP:

Com.: es tracta de l'únic exemplar conegut en una nansa de pasta africana, en què es pot llegir ...]COVNI o ...]COANI.

99.a1)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (E-19-1409-22).
 Pos.: *in ansa*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. cavis*.
 Estr.: ...(C?)OVNI.

Com.: es troba en una nansa curta de secció ovalada triangular típicament africana i una pasta que sembla clarament d'aquest origen.

100. PAPIRIFEL

Dat.: Testaccio, 247 dC.
 Lect.: ...I(.)F().

Com.: es tracta d'un segell del qual només es disposa d'un exemplar trobat al Monte Testaccio PAPIR/I(.)FEL amb una bona datació (Testaccio: 247 dC) (Remesal, 2007).

100.a1)

LT: Ca l'Estrella (Badalona).
 LC: Museu de Badalona (E-19-2375).
 Pos.: *in ventre*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. cavis*.
 Estr.: ...]I(.)F[...

Com.: segell fragmentat, del qual només es disposa d'una I, punt i F, a partir del qual s'ha interpretat que podia pertànyer a la família de PAPIRIFEL.

101. PC

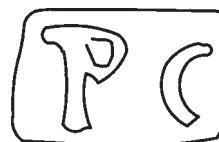
LP: Tripolitània.
 Dat.: Badalona, segle II dC.
 Tip.: Tripolitana 1.
 Lect.: P() C().

Com.: la revisió de la forma del llavi d'aquesta àmfora, la seva pasta i un paral·lel trobat a Bu Njem (Líbia) (Rebuffat, 1997) han permès reconèixer aquest exemplar com una Tripolitana 1. La pasta presenta uns grans de quars arrodonits de petites dimensions, així com òxid fèrric, per la qual cosa potser seria possible identificar la zona productora.

101.a1)

LT: Badalona.
 LC: Museu de Badalona (Ref. HI/85-923).
 Pos.: *in collo*.
 Dir.: *directa*.
 Rel.: *litt. extantibus*.
 Estr.: PC.
 Bibl.: Comas, 1997, núm. 226.

Com.: la lletra P té unes característiques molt definides, sobretot pel que fa a la rodona, que li fa un tret distintiu. La presència de la marca en el coll també és una característica de les produccions africanes.

ITÀLIA

APÚLIA - Brindisines

102. CHARI

Ref.: Palazzo, 1994; Manacorda i Pallecchi, 2012, núm. 453.

LP: Marmorelle (Brindisi).

Dat.: Marmorelle, 30 aC - 5 dC.

Tip.: Apani V - Giancola V.

Lect.: CHARI(*ton*).

Com.: segell del grup Chariton de la terrisseria de Marmorelle, que se situa en el període IIIA de la producció de la terrisseria (30 aC - 5dC). És sorprenent la importació de tantes àmfores oleàries brindisines en una data tan tardana, a diferència de la majoria d'importacions al NE d'aquesta tipologia, que arriben entre el 125-75 aC.

102.a1)

LT: solar Duran (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SD/87-5191)

Pos.: *in campana*

Dir.: *directa*

Rel.: *litt. extantibus*

Estr.: CHARI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 210.

Com.: segell complet en una cartel·la rectangular.

103. LVCCO

Ref.: Palazzo, 1990, núm. 154.

LP: La Rosa.

Dat.: Alexandria, segle I aC.

Tip.: Apani V.

Lect.: LVCCO(*nianus*).

Com.: segell de La Rosa (Palazzo, 1990), de la qual per ara només es coneixen exemplars de la mateixa terrisseria, el de Badalona i un altre a Alexandria. La cronologia està poc definida en el segle I aC.

103.a1)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. FC/95-332-s/n).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: LVCCO.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 212.

Com.: segell molt ben conservat en què es poden llegir clarament tots els caràcters.

104. NVMENI

Ref.: Palazzo, 2013, núm. A1.01.

LP: Apani.

Dat.: Apani, *ca.* 150 aC; Vieille-Toulouse, 150 aC.

Tip.: Apani V.

Lect.: NVMENI.

Com.: segell de la terrisseria d'Apani de datació molt antiga (*ca.* 150 aC), del qual només es documenten exemplars a la mateixa terrisseria, a Vieille-Toulouse i a Badalona.

104.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5942).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: NV(M?)(?)NI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 214.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda. Els caràcters centrals ME semblen erosionats i no es poden llegir correctament. És sorprenent la datació d'aquesta marca cap al 150 aC, molt abans de la fundació de la ciutat de *Baetulo*, cap al 80-70 aC. Potser la marca no prové de la ciutat sinó d'algun assentament proper anterior.

105. MTVCCILFTROGALEONIS

Ref.: Desy, 1989, núm. 1016.

Dat.: Alexandria, segle I aC; el Caire, segle I aC; Populònia, finals del segle I aC.

Tip.: Apani V.

Lect.: M() TVCCI L(uci) F(ili) TRO(menti-
nus) GALEONIS.

Com.: encara no es coneix bé la terrisseria d'aquest segell a Brindisi, ni tenim datacions gaire precises de les troballes d'Egipte i Populònia (Rovira, 2004). Ara bé, hi ha un personatge històric *M. Tuccius Galeo*, contemporani de Ciceró (Cipriano i Carré, 1989), que el mateix Ciceró cita en dues de les seves cartes datades al 47 aC (*Cic. Ad Att.* XI.12.4) i al 51 aC (*Cic. Ad Fam.* VII.8).

Pel que fa a la seva distribució, potser el treball de camp de Rovira (2004) fa que la majoria de troballes siguin a Egipte, com, per exemple, a Alexandria (9 exemplars), el Caïre (5 exemplars) o Athribis (1 exemplar). Dos exemplars més es localitzen a la *Gallia*, tant a Adge (Lamour i Mayet, 1980) com al golf de Fòs (Amar i Liou, 1984).

105.a1)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-5030).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]CILF(.)TRO/...]EONIS.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 213.

Com.: el segell de Badalona, encara que tren-
cat, es pot llegir perfectament com un exemplar
d'aquest grup.

106. VEHILI

Ref.: Palazzo, 2013, F4.

LP: Apani.

Dat.: Apani, ca. 150-50 aC; Almeirim, 100-50 aC; Samalús, 100-75 aC; Badalona, 75-50 aC.

Tip.: Apani V.

Lect.: VEHILI.

Com.: el segell VEHILI és, potser, una de les marques més populars en les àmfores Apani V, produïdes a la terrisseria d'Apani (Palazzo, 2013). Per les diverses datacions conegudes, se situaria entre els primers dos quarts del segle I aC, i també es documenta en gran quantitat a Egipte, gràcies al treball de camp de Rovira (2004) des d'Ale-

xandria (29 exemplars), Fayum, Tanis o Cop-
tos. També se'n troben altres exemplars a Delos,
Sardenya o Sicília (Palazzo, 2013), al sud de la
Gallia, com Vieille-Toulouse (Benquet i Gar-
des, 2008), Ensérune (Lamour i Mayet, 1980),
Ginebra (Callender, 1965) i al golf de Fòs (Amar
i Liou, 1984).

Pel que fa a la Península, es documenta tant
a la *Hispania Ulterior* com a Alto dos Cascos
(Fabião *et al.*, 2016) o Villaricos (Mateo, 2019), i
també a diversos punts de la *Hispania Citerior*
com Torre Llafuda (Nicolás, 1979), l'Alcúdia
(Márquez i Molina, 2005, núm. 64), Bursau (Bel-
trán, 1980), Isona (Morán, 1997), Puig del Castell -
Samalús (Carreras, 2019, núm. 88) o Sant Boi de
Llobregat (Berni i Carreras, 2013, núm. 138).

106.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. HI/85-487).

Dat.: 75-50 aC.

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: VEHILI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 215.

Com.: segell molt ben conservat, amb tots els
caràcters, que a més a més té una datació funda-
cional a *Baetulo* (75-50 aC).

107. ...IO

LP: Apani.

Tip.: Apani V.

Com.: el grau de preservació del segell d'Illa
Fradera fa molt difícil pronunciar-se sobre quina
família de marques identificava. Totes les possi-
bles candidates són de la terrisseria d'Apani i tres
d'elles ens porten de nou a una cronologia de
ca. 150 aC, que no podria correspondre a les
marques de la ciutat de *Baetulo*, fundada quasi
setanta anys més tard. Així doncs, les úniques
candidates són les marques DAZIO i LVCRIO.
No s'ha trobat cap element que pogués identi-
ficar la marca d'Illa Fradera només amb una
d'elles.

107.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-5145).

Pos.: *in ansa*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]IO.

Com.: segell fragmentat en què es poden llegir clarament les dues lletres finals de la marca ...]IO.

CAMPÀNIA - Dressel 1B

108. NESTOR AELI

Ref.: Comas, 1997, núm. 220.

Dat.: Badalona, 50-1 aC.

Tip.: Dressel 1B.

Lect.: NESTOR AELI.

Com.: es tracta d'una marca coneguda només per 2 exemplars, un de trobat a Badalona i l'altre al golf de Fòs (Amar i Liou, 1984), que es troba fragmentat.

108.a1)

LT: carrer de Sant Josep i de Rosés (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. SJR/94).

Pos.: *in collo*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: NESTOR AELI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 220.

Com.: és l'única marca completa que es coneix d'aquesta família en un bon estat de conservació.

TIRRÈ - Dressel 1A

109. SES

LP: Cosa (Tirrè).

Tip.: Dressel 1A.

Dat.: Verbe-Incarné (Lió), 60-50 aC.

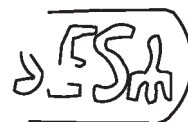
Lect.: SES(*tius*).

Com.: es tracta d'una de les variants de la marca de SESTIUS, produïda al voltant del port de Cosa (Tirrè) (Carré *et al.*, 1995) en una cronologia de mitjans del segle I aC. Marca que es distribueix sobretot pel sud de la *Gallia*, des de Bibracte (Laubenheimer, 1991; Olmer, 2003), i sobretot Lagaste (Pomas) (Rancoule, 1980) i Verbe-Incarné (Lió) (Mandy, 1989), amb un gran volum de marques. A Catalunya només se n'han trobat 3 exemplars a Empúries (Almagro, 1952; Nolla, 1974-1975; Sanmartí, Nolla i Aquilué, 1983-1984).

109.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona) (2011).

LC: Museu de Badalona (ACS2-11-1457-1).

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.Estr.: SES(*tius*)(*trident*).

PICÈ - Lamboglia 2

110. DIONIS

Ref.: Callender, 1965, núm. 543.

Dat.: Lezhë, 65-35 aC.

Tip.: Lamboglia 2.

Lect.: DIONIS.

Com.: es tracta d'una marca amb molt pocs exemplars coneguts, per ara. El primer cop la va identificar Callender (1965, núm. 543) a Lugano (Suïssa) i, posteriorment, se n'han trobat altres exemplars a Milà (2 exemplars) (Bruno, 1995), Mòdena (Corti, 2004) i Lezhë, a Albània (Lahi, 2009), totes elles en Lamboglia 2.

110.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8790).

Pos.: *in nansa*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...](I?)O(NI)S.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 211.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

111. PAP

Ref.: Desy, 1989, núm. 199.

Dat.: Aquileia, ca. 100-50 aC; Badalona, 25-0 aC.

Tip.: Lamboglia 2 i Dressel 1.

Lect.: PAP() o P() A() P().

Com.: es tracta d'un segell amb pocs exemplars que es documenta bàsicament a Itàlia i la *Gallia* en Lamboglia 2 i Dressel 1. Es troba a Milà (Bruno, 1995), Marano Lagunare (Blanc-Bijon *et al.*, 1998), Aquileia (Verzár-Bass, ed., 1991) i Cremona (Nicodemo, Ravasi i Volonté, 2008) en Lamboglia 2; mentre que a Mont Beuvray i Decize (Olmer, 2003) i Llibeo (Garozzo, 2011), en Dressel 1.

111.a1)

LT: carrer de la Pau (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. PP/87-5803).

Dat.: 25-0 aC.

Pos.: *in nansa*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...](.)A(.)P.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 216.

Com.: en l'exemplar de *Baetulo* falta el primer caràcter i es diferencia de la resta de marques per la presència d'interpuncions.

112. PROTEMVS

Ref.: Comas, 1997, núm. 217.

Dat.: Azaila, primera meitat del segle I aC.

Tip.: Lamboglia 2.

Lect.: PROTEMVS.

Com.: és un segell que només s'ha trobat fins ara a Azaila (Beltrán, 1980) —3 exemplars— del qual només es coneix en una Apani V de Brindisi. Així doncs, la presència en una Lamboglia 2 a *Baetulo* és una novetat i potser no és la mateixa marca PROTEMVS.

112.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8838).

Tip.: Lamboglia 2.

Pos.: *in labro*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: PROTE[...]

Bibl.: Comas, 1997, núm. 217.

Com.: només s'ha conservat la part inicial de la marca i hi falta el final. El segell és de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

113. SALVI

Ref.: Desy, 1989, núm. 904; Comas, 1997, núm. 218.

Dat.: Badalona, 40 aC.

Tip.: Lamboglia 2.

Lect.: SALVI.

Com.: es tracta d'un segell que en Lamboglia 2 només s'ha trobat a Cremona (Bruno, 1995) i a l'exemplar de Badalona. Sembla que es tracti d'un *cognomen* molt corrent, que també es troba en àmfores grecoitàliques, Dressel 1A tirreniques i brindisines.

113.a1)

LT: Torre Vella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. TV/84-25130).

Dat.: 40 aC.

Pos.: *in collo*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: S(AL)VI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 218.

Com.: el segell es llegeix perfectament i presenta una lligadura (AL).

114. SENO

Ref.: Comas, 1997, núm. 219.

Dat.: Badalona, 40 aC.

Tip.: Lamboglia 2.

Lect.: SENO(*nis*).

Com.: es tracta d'un segell especial que la majoria d'autors han llegit com a SENO amb la E invertida, en comptes de llegir ONES(*ssimvs*), que podria ser la lectura més natural. Mantenint el criteri d'altres autors, com Amar i Liou (1984) per la troballa de golf de Fòs, Hvar (Blanc-Bijon *et al.*, 1998) o Cremona (Nicodemo, Ravasi i Volonté, 2008), ho llegim com SENO. Totes elles es troben en Lamboglia 2. Ara bé, la mateixa marca es pot trobar en Dressel 20 i es llegeix com a ONES.

114.a1)

LT: HI (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. HI/85-22-327).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: SENO.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 219.

Com.: l'exemplar de Badalona és igual que els altres paral·lels i fent la volta de 180° es llegeix perfectament com a ONES.

115. ...J

Tip.: Lamboglia 2 i Dressel 1C.

115.a1)

LT: carrer de Pujol, 36 (Badalona) (2005), UE10218.

LC: Museu de Badalona (HF-6-10218-3).

Tip.: Dressel 1C (caldria veure la identificació).

Dat.: finals del segle I aC.

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...JJ.

Com.: s'ha llegit com una J, però bé podria ser un altre caràcter, com una U o una V.

116. ...ILA

Dat.: Badalona, primera meitat del segle II dC.

Lect.: ...JILA.

Com.: la presència de xamota en una nansa ovalada sembla identificar una àmfora del Picè que podria ser una Dressel 1 o bé una Lamboglia 2.

116.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. TV/84-13612).

Pos.: *in ansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...JILA.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 227.

Com.: falta el primer caràcter per reconèixer la marca; cap altre paral·lel conegut sembla coincidir.

LIPARI

117. PVBL

LP: Portinenti (Illes Lipari).

Dat.: Cavaillon, 20 aC - segle II dC; Badalona, Tiberi.

Tip.: Richborough 527.

Lect.: PVBL().

Com.: es tracta d'una marca només coneguda a Cavaillon en un mínim de 9 exemplars d'un lot d'àmfores Richborough 527 (Borgard i Gateau, 1991) i a Portinenti (Lipari), possible centre de producció (Cavalier, 1994; Borgard i Cavalier, 2003). Resulta excepcional perquè d'aquesta tipologia d'àmfora acanalada només es coneixen

fins ara 7 famílies de marques i la PVBL és la més coneguda. Publicada per Comas (1997, núm. 225) sense reconèixer la tipologia, ara la podem ja assignar a aquesta tipologia d'àmfora que transportava *allum*, un fixador de colors a l'hora de tenyir la roba.

117.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8756).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (PVBL).

Dat.: Badalona, Tiberi.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 225.

Com.: l'exemplar està gairebé complet i identifica clarament els exemplars de Cavaillon.

COSTA BÈTICA - Salaons

118. ICIM

Nou segell.

Dat.: post. August.

Tip.: Dressel 7-11.

Lect.: I()C() I() M().

Com.: es tracta d'una marca en àmfora de salaons desconeguda fins ara.

118.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 3 (Badalona) i plaça de Font i Cussó (Badalona) (2009), UE1525.

LC: Museu de Badalona (MBC-09-1525-1).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ICIM.

118.a2)

LT: carrer de les Termes Romanes, 3 (Badalona) i plaça de Font i Cussó (Badalona) (2009), UE1525.

LC: Museu de Badalona (MBC-09-1525-1).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CIM.

119. OPMLVCRSCG

CIL, XV, 3498.

LP: *Baelo Claudia*.

Dat.: *Baelo*, finals del segle I dC - principis del segle II dC.

Tip.: Dressel 21-22.

Lect.: OP(*tatus*) M() LVCR(*eti*) S(*oci*) C(*etari*) G(*aditani*).

Com.: és una marca excepcional tant per la tipologia, Dressel 21-22 de pasta de la costa gaditana, com pel segell. Ha estat llegit per Lagóstena (2001, núm. 80) com una marca del S(*oci*) C(*etari*) G(*aditani*), que corroboraria que aquesta tipologia transportava salaons. Avui en dia se sap que la Dressel 21-22 és principalment de procedència siciliana (Menchelli, 2021) i amb continguts piscícoles en el seu interior. També sembla que aquesta forma es produiria a la costa gaditana (Lagóstena, 2001), i ocasionalment a la *Tarraconense*, com demostra la presència d'un exemplar a *Caesaraugusta* amb el segell IVLITHEOPHILI (Beltrán, 2014).

Si bé la marca completa és única per ara, sí que es coneixen les marques OPMLVCR a *Baelo Claudia* —un total de 4 exemplars (Lagóstena, 2001, núm. 80)—, que podria ser el seu centre de producció. Tots aquests segells es troben en àmfores sense tipologia coneguda.

119.a1)

LT: carrer de Lladó (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. LL/85-690).

Pos.: *in labro*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: ...]VCRS(C?)(G?).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 209 *bis*.

Com.: l'exemplar de *Baetulo* està fragmentat, però es pot vincular clarament als segells OPMLVCR de *Baelo Claudia*, i d'aquesta manera reconstruir la part inicial. Pel que fa a la fórmula SCG final, també existeixen d'altres paral·lels en Dressel 7-11 gaditanes i Dressel 1C (Lagóstena, 2001, núm. 38).

GUADALQUIVIR - Dressel 20

120. MAE ALEX

Ref.: Carreras i Funari, 1998, núm. 39.

LP: El Mohino (Moros i Berni, 2004).

Dat.: Londres, abans del 50 aC; Kops Plateau, 41-54 dC; Xanten, 10-61 dC; Ponttailler-sur-Saône, 50-100 dC; Colònia, 90-91 dC; Vienne, 50-70 dC.

Tip.: Dressel 20 i Haltern 70.

Lect.: M() AE(li) ALEX(*andri*).

Com.: es tracta d'un segell ben conegut, del qual fins ara no se sabia el lloc de producció, fins la recent troballa d'una marca a la terrisseria d'El Mohino. Té una cronologia julioclàudia i flàvia, amb una distribució focalitzada a la frontera britànica i germana, amb troballes com Richborough, Colchester, Londres o Winterton (Carreras i Funari, 1998, núm. 39), Kops Plateau (Berni, 2017) o Colònia (Mayer, 2016), i també a la *Gallia* com a Vienne (Helly, Le Bot-Helly i Liou, 1986; CIL, XII, 21), el golf de Fòs (Amar i Liou, 1984) i Ponttailler-sur-Saône (Olmer, 1997).

El mateix segell es troba a Roma a l'Esquilí, en una Haltern 70, que segurament també es produeix a El Mohino (CIL, XV, 2689a).

120.a1)

LT: Torre Vella (Badalona).

LC: Museu de Badalona (Ref. TV/84 Ct. 6023).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (MAE)(.) (ALE)X.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 204.

Com.: exemplar amb una lligadura (MAE) al principi i un punt per separar *nomen* de *cognomen*.

120.a2)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. 76/C-1).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...](AE)(ALE)X.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 205.

Com.: exemplar fragmentat sense punt de separació amb el *cognomen*.

120.a3)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. K/76-3210).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]E(ALE)X.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 206.

Com.: exemplar fragmentat sense punt per separar *nomen* de *cognomen*.

121. CELSI

Ref.: Remesal, 1989, núm. 5.

LP: Cerro de los Pesebres.

Dat.: Nijmegen, 69-117 dC; Lió, flaviotrajana.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: CELSI.

Com.: es tracta d'una marca coneguda a partir de les prospeccions de la terrisseria de Cerro de los Pesebres (Remesal, 1989; Barea *et al.*, 2008). A part d'aquestes marques, també se n'han trobat altres exemples al golf de Fòs, Lió, Saint-Romain-en-Gal o Southwark.

121.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 3 (Badalona) i plaça de Font i Cussó (Badalona) (2009), UE1679.

LC: Museu de Badalona (MBC-09-1679-2).

Pos.: *in ansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: CELSI.

122. COSCONTI

Ref.: Comas, 1997, núm. 201; Berni, 1998, núm. 27.

Dat.: Badalona, finals del segle I dC - inici del segle II dC; Besançon, 65-120 dC.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: COSCONTI.

Com.: una de les poques marques de Dressel 20 només té un paral·lel a Besançon, a part de l'exemplar de *Baetulo*.

122.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. TV/83-10627).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: COSCON(T?)I.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 201.

Com.: segell perfectament conservat amb la S i la N en direcció inversa.

123. III ENNIORIVLIORVM

CIL, XV, 2816.

Ref.: Ponsich, 1979, núm. 79; Remesal, 1986, núm. 86.

LP: Huerta del Río.

Dat.: Testaccio, ca. 145 dC.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: III ENNIOR(um) IVLIORVM.

Com.: es tracta d'un segell ben conegut a les fronteres de l'Imperi romà (*Germania, Britannia, Gallia*) i a les excavacions del Monte Testaccio (Roma). Malgrat tot, és el primer cop que la marca es troba a una jaciment català (Berni, 1998).

123.a1)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (1997), UE500, núm. 365.

LC: Museu de Badalona (FC-97-500).

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

124. QFS

Ref.: Ponsich, 1979, núm. 253; Chic, 1985, núm. 209.

LP: La Dehesilla?

Dat.: Òstia (QFSAR), flavi-trajaneu.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: Q() F() S().

Com.: el segell QFS sembla pertànyer a una família més àmplia de segells amb terminacions diverses com QFSAR d'Òstia (Étienne i Mayet, 2004, núm. 532), o bé QFSCVFM (Ponsich, 1979; Chic, 1985, núm. 209), que es podria llegir com Q(uintus) F() S() C(larissimi) V(ir) F(iglina) M(ediana?). L'exemplar de Badalona és l'únic amb només les tres lletres de *tria nomina*.

124.a1)

LT: plaça de Font i Cussó (Badalona) (1997), UE538, núm. 1399.

LC: Museu de Badalona.

Dat.: segona meitat del segle II dC.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

125. L.HORATI

LP: Coria del Río?

Dat.: Badalona, canvi d'era.

Tip.: Oberaden 83 / Ovoide 6.

Lect.: L() HORATI.

Com.: es tracta d'un segell especial, potser el més antic en una àmfora oleícola del Guadalquivir (González Tobar *et al.*, 2023), identificat inicialment com a LHOT (Comas, 1997, núm. 223), però que, a través de diversos paral·lels, s'ha pogut constatar que hi ha una lligadura (RATI) i, per tant, seria LHORATI. En el cas de *Baetulo*, la marca està molt erosionada i quasi no es veu la lligadura, només la T. És una marca que es distribueix sobretot per la *Lusitania* (Fabião *et al.*, 2016, núm. 48), a llocs com Santarém, Lisboa, Alto dos Cascos, Beja, Mesas de Castelinho; a Galícia (Castro de Vigo i Santa Tecla); Alacant (Márquez i Molina, 2005, núm. 321); Lleida (Morán, 2013) o Narbona. La marca trobada a la col·lecció de la Universitat de Sevilla (CAUS, núm. 444) indica que la procedència era Coria del Río, un indret al *lacus Ligustinus* que podria ser el centre de producció de la marca.

125.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. 2-GS/88-677).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: L(.)HOT.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 223.

Com.: la dificultat en la lectura de la marca de Badalona es deu al fet que està una mica erosionada i que de la lligadura només es veu la T i no (RATI); això sí, proporciona la millor cronologia per a la família de marques.

126. IVLINIGRI

CIL, XV, 2964.

Dat.: Hérault, 70-120 dC; Avenches, 50-105 dC.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: IVLI NIGRI.

Com.: es tracta d'un altre segell de Dressel 20 ben conegut tant a la ciutat de Roma (CIL, XV, 2964) com a la *Gallia*, a llocs com Hérault (Rouquette, 1970), Tolosa (Labrousse, 1977) o Lió (Étienne i Mayet, 2004); a la *Germania* superior, com a Avenches (Schüpbach, 1983); a Wroxeter (Callender, 1965, núm. 770), a Mauritània Tingitana (com a Volubilis i Thamusia) (Mayet, 1978), i fins i tot a Sardenya, a Tharros (Sotgiu, 1987).

126.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8854).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: IVLINI(G?)RI.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 202.

Com.: segell de la col·lecció del Museu sense procedència coneguda. La G està completament erosionada.

127. PMANILISVPER

Ref.: Callender, 1965, núm. 208.

Dat.: Lisboa, 50-70 dC; golf de Fòs, 50-100 dC; Nijmegen, 54-79 dC; Sala, ca. 50 dC.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: P() MANILI SVPER().

Com.: es tracta d'un segell ben conegut però del qual encara es desconeix el lloc de producció. Es troba en dues versions, PMANILISVPER o PMANILISVP i té una àmplia difusió per les principals províncies occidentals. La major part d'exemplars es troben a la *Gallia*, al golf de Fòs (7 exemplars) (Amar i Liou, 1984), Rouen (Laubenheimer i Marlière, 2010, núm. 143b), Tolosa (Labrousse, 1977), Roanne (Aulas, 1980-1981), Lió i Vienne (Étienne i Mayet, 2004, núm. 801), Nîmes, Andance i Sainte-Colombe (CIL, XII, 182 i 192a i b), Mèze (Garrote, 2015) i Amiens (Massy i Vasselle, 1976). També es troba en bon nombre a *Britannia*, a Londres (2 exemplars), Lincoln i Dorchester (Carreras i Funari, 1998, núm. 318). Ocasionalment, també apareix a Nijmegen (Berni, 2017), Erdlager (Remesal, 1997), Avenches (Callender, 1965, núm. 208), Lisboa (Fabião *et al.*, 2016) i Sala (Boube, 1973-1975).

127.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 5944).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P() (M?)...(S).

Bibl.: Comas, 1997, núm. 208.

Com.: segell de la col·lecció del Museu, sense procedència coneguda. L'estat de conservació de la peça fa que molts caràcters no es vegin, però sembla que podria identificar un PMANILISVP.

128. P

Ref.: Comas, 1997, núm. 207.

Dat.: Òstia, 90-120 dC; Roma, 98-161 dC; Arles, 50-70 dC.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: P().

Com.: es tracta d'un segell poc conegut i amb una cronologia que difereix en funció del jaciment. Se n'han documentat 2 segells a la vall del Roine, un a Arles (Bigot, Duperron i Long, 2014) i l'altre a Lió (Allmer i Dissard, 1888). Els altres 3 exemplars coneguts a part del de *Baetulo* es troben a Roma (Biundo, 2008) i Òstia (Étienne i Mayet, 2004, núm. 877; Rizzo, 2014, núm. 206).

128.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 6049).

Pos.: *in nansa*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: P().

Bibl.: Comas, 1997, núm. 207.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

129. LPAEOA

CIL, XV, 3061.

Ref.: Remesal, 2014, núm. 1006.

LP: Arva (Maxwell, 1899).

Dat.: Monte Testaccio, 179-180 dC, 174 dC, 179 dC; Autun, 150-200 dC.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: L() et P() AE(li) O() et A().

Com.: es tracta d'un segell ben conegut de la terrisseria d'Arva, amb molts exemples al Monte Testaccio de Roma (Remesal, 2014) en el seu format més clàssic, LPAEOA. L'exemple de Badalona és una mica diferent perquè s'hi llegeix LPEA i s'havia donat com una marca diferent (Berni, 1998, núm. 58). Ara bé, la similitud de les lletres podria suggerir una variant de la família LPAEOA.

129.a1)

LT: Badalona,

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8788).

Pos.: *in nansa*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: LPEA.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 203; Berni, 1998, núm. 58.

Com.: és un segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

130. PASSERAR

Ref.: Remesal, 1986, núm. 209.

LP: Casa del Guarda (Posadas).

Dat.: Autun, 69-118 dC; Ginebra, finals del segle I dC - principis del segle II dC; Saint Marcel, finals del segle I dC.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: PASSERAR.

Com.: és una marca molt coneguda tant a la zona de producció, Casa del Guarda (Posadas), com a les diferents províncies occidentals. Present a Roma tant a l'Esquilí com a l'Hortus Torlonia, però també a la *Gallia* (Autun, Milau, Saint-Marcel, Nîmes, Koenigshoffen, Avenches, Ginebra), *Britannia* (Londres, Caerhun, Chester), *Germania* inferior (Nijmegen, Xanten) i també al Tossal de Manises.

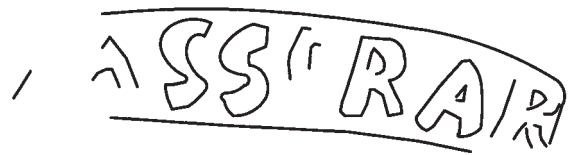
130.a1)

LT: carrer de Sant Felip i de Rosés (Badalona).

LC: Museu de Badalona (SFR-12-114-8).

Pos.: *in ansa*.Dir.: *directa*.Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ?ASS(E?)RAR.

131. VICTOR

Ref.: Ponsich, 1979, núm. 73.

LP: El Temple (Almodóvar del Río).

Dat.: Monte Testaccio, 208 dC.

Tip.: Dressel 20.

Lect.: VICTOR.

Com.: es tracta d'un segell també poc conegut, només a partir del lloc de producció —El Temple— gràcies a les prospeccions de Ponsich i les importacions al Monte Testaccio de Roma (Étienne i Mayet, 2014, núm. 294; Remesal, 2010, núm. 41). Tan sols un altre exemplar a Servian (Rouquette, 1980) i el de *Baetulo* trenquen aquesta distribució bàsica.

131.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 8835).

Pos.: *in nansa*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: VIC(T?)OR.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 209.

Com.: segell de la col·lecció del Museu de procedència desconeguda.

MARQUES D'ÀMFORES PER IDENTIFICAR-NE LA PASTA

132. LVCI?

Dat.: Badalona, Tiberi.

Lect.: L() V().

Com.: Gauloise?

132.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. F/85-2703).

Pos.: *in collo*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: LV?

Bibl.: Comas, 1997, núm. 224.

133. ...MMV...

Lect.: ...]MMV[...

133.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. R-1661).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]MMV.

Bibl.: Comas, 1997, núm. 228.

134. ...SSCO.

Lect.: ...]SSCO[...

134.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. Ct. 1014).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]SSCO[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 230.

135. ...VVR...

Lect.: ...]VVR[...

135.a1)

LT: Badalona.

LC: Museu de Badalona (Ref. H/90-541).

Pos.: *in campana*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: ...]VVR[...

Bibl.: Comas, 1997, núm. 231.

CERÀMICA COMUNA

136. CIA

Inèdita

LP: Estació Badalona Central.

Tip.: possible ceràmica comuna: nansa circular.

Lect.: C() I() A().

Com.: hi ha paral·lels en segells de Dressel 20 i Lamboglia 2 però amb formes molt diferents.
Lectura de la I.

136.a1)

LT: Estació Badalona Central.

LC: Museu de Badalona (EBC-08-3960-35MC).

Pos.: *in radica nansae*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: (CI)A.

137. O

LP: Estació Badalona Central.

Lect.: O().

Com.: gerra.

137.a1)

LT: Estació Badalona Central.

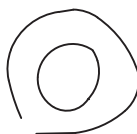
LC: Museu de Badalona (EBC-08-5145).

Pos.: *in ansa*.

Dir.: *directa*.

Rel.: *litt. cavis*.

Estr.: O.

138. RVSTICI

LP: Badalona.

Lect.: RVSTICI.

Com.: es tracta de 2 marques que es troben en una àmfora de petites dimensions amb una nansa plana amb canaladura central. La pasta és clarament local.

138.a1)

LT: carrer de les Termes Romanes, 2 (Badalona).

LC: Museu de Badalona (TR-2-1375-20).

Pos.: *in ansa*.

Dir.: *retro*.

Rel.: *litt. extantibus*.

Estr.: RVSTICI.

